

Maturitná skúška 2013

**Správa
o výsledkoch externej časti
a písomnej formy internej časti
maturitnej skúšky**

zo slovenského jazyka a literatúry

Mgr. Alžbeta Palacková
Ing. Jana Kostolanská, PhD.

Bratislava 2013

Obsah

Vysvetlivky	3
Úvod.....	4
1 Charakteristika testu EČ MS zo slovenského jazyka a literatúry	5
2 Výsledky testu EČ MS zo slovenského jazyka a literatúry	7
2.1 Úspešnosť testu EČ MS zo slovenského jazyka a literatúry	7
3 Interpretácia výsledkov testu EČ MS zo slovenského jazyka a literatúry	13
3.1 Štatistické charakteristiky	13
3.2 Súhrnné charakteristiky položiek.....	15
3.3 Oblasť testu.....	17
3.3.1 Čítanie s porozumením.....	17
3.3.2 Jazyk.....	25
3.3.3 Literatúra	47
4 Vyhodnotenie PFIČ MS zo slovenského jazyka a literatúry	56
4.1 Výber tém.....	56
4.2 Úspešnosť PFIČ	59
Záver.....	63
Použitá literatúra	67

Vysvetlivky

MS	– maturitná skúška
EČ	– externá časť (maturitnej skúšky)
PFIČ	– písomná forma internej časti (maturitnej skúšky)
ÚFIČ	– ústna forma internej časti (maturitnej skúšky)
GYM	– gymnáziá
SOŠ	– stredné odborné školy
SŠ	– stredné školy
N	– veľkosť štatistického súboru, počet žiakov
BA	– Bratislavský kraj
TT	– Trnavský kraj
TN	– Trenčiansky kraj
NR	– Nitriansky kraj
ZA	– Žilinský kraj
BB	– Banskobystrický kraj
PO	– Prešovský kraj
KE	– Košický kraj
Sig.	– obojstranná signifikancia, štatistická významnosť
<i>P. Bis.</i>	– Point Biserial, parameter medzipoložkovej korelácie
r	– korelačný koeficient, koeficient vecnej signifikancie
položka (testová)	– príklad, úloha, otázka v teste určená na riešenie a hodnotená (0, 1) v hrubom skóre
np	– národný priemer
Obťažnosť	– označuje obťažnosť testových položiek v zástupnom variante 2487

Úvod

Dňa 12. marca 2013 sa na stredných školách s vyučovacím jazykom slovenským a ukrajinským uskutočnil riadny termín externej časti maturitnej skúšky a písomnej formy internej časti maturitnej skúšky zo slovenského jazyka a literatúry (SJL).

Cieľom externej časti (EČ) a písomnej formy internej časti (PFIČ) maturitnej skúšky (MS) je overiť a zhodnotiť tie vedomosti a zručnosti maturantov, ktoré nie je možné overiť v dostatočnej miere v ústnej forme internej časti maturitnej skúšky. Vysoká objektivita a validita skúšky zaručuje porovnateľné výsledky pre žiakov z celého Slovenska.

Správa dokladuje korektnosť a exaktnosť maturitnej skúšky a spracovania jej výsledkov. Prvá kapitola správy prináša charakteristiku testu, jeho štruktúru.

V kapitole *Výsledky* predkladáme informácie o psychometrických charakteristikách testu, kvantifikujeme štatistický súbor a prezentujeme možné faktory rozdielnosti výkonov v EČ MS prostredníctvom základných štatistických charakteristík testu, distribúcie úspešnosti žiakov a výsledky spracované podľa vybraných triediacich znakov. Údaje o počtoch žiakov sú členené z hľadiska územného, zriaďovateľa školy, druhu školy, pohlavia a známky.

Kapitola *Interpretácia výsledkov* prináša položkovú analýzu, oboznamuje s celkovou úspešnosťou testu a žiakov v čítaní s porozumením (čitateľskej gramotnosti) a v jednotlivých oblastiach jazykovedy a literatúry. Pri interpretácii a hodnotení výsledkov sme vychádzali zo Záverečnej správy zo štatistického spracovania testu zo slovenského jazyka a literatúry (Kostolanská, J., 2013). V správe pracujeme a odvolávame sa na variant testu 2487 a Kľúč správnych odpovedí prislúchajúci k tomuto variantu. Na internetovej stránke www.nucem.sk je zverejnený variant testu EČ s kódom 2487.

Výsledky PFIČ interpretujeme v poslednej kapitole, kde hodnotíme výber tém, resp. žánrov a úspešnosť písomnej formy internej časti MS. Vychádzali sme zo Záverečnej správy zo štatistického spracovania testu PFIČ MS zo slovenského jazyka a literatúry (NÚCEM, 2013).

V Závere sumarizujeme štatistické zistenia, hodnotenie výkonov populačného ročníka a meracieho nástroja, rovnako na základe analýzy a porovnania výsledkov testov EČ MS za posledných päť rokov prinášame stručný prehľad problematických oblastí či javov v rámci učiva zo SJL.

1 Charakteristika testu EČ MS zo slovenského jazyka a literatúry

Cieľom testu bolo preveriť pomocou produktívnych kontextualizovaných úloh, ako žiak zvládol rozsah učiva predpísaný cieľovými požiadavkami na vedomosti a zručnosti absolventa strednej školy, preveriť schopnosť žiaka čítať rôzne typy textov s porozumením a pracovať s textom.

Test bol určený maturantom všetkých druhov stredných škôl, ktorí sa pripravovali na maturitnú skúšku zo slovenského jazyka a literatúry. Rešpektoval vyhlášku o ukončovaní štúdia na stredných školách v znení neskorších predpisov a obsahom a úrovňou náročnosti zodpovedal Cieľovým požiadavkám na vedomosti a zručnosti maturantov zo slovenského jazyka a literatúry. Zohľadňoval predpísaný čas 90 minút, určený na trvanie testovania a predpísané bodové hodnotenie úloh, kde každá úloha mala váhu 1 bodu, spolu 64 bodov.

Test obsahoval 8 východiskových textov rôznej dĺžky a 64 testových úloh. Ku každému autentickému, prípadne upravenému textu sa viazal súbor ôsmich otázok, z ktorých päť bolo uzavretých s alternatívnou možnosťou odpovede (výber odpovede zo štyroch možností, z ktorých len jedna bola správna) a tri otvorené, doplňovacie, ktoré vyžadovali krátku odpoveď.

Texty boli obsahovo zamerané na témy vymedzené cieľovými požiadavkami, písané pre širokú verejnosť a spadajúce do rámca žiakových skúseností. Obsahovali literárne ukážky, citácie, všeobecné témy, s ktorými sa žiaci stretávajú v každodennom živote, vyhovovali rozsahu vedomostí a skúseností žiakov.

V teste sa overovali vedomosti a zručnosti zamerané na celkové porozumenie textu, osvojenie si literatúry, teórie literatúry, literárnej histórie, fonetiky, ortografie, morfológie, lexikológie, syntaxe, komunikácie a štylistiky v rozsahu cieľových požiadaviek na vedomosti a zručnosti maturantov zo SJL. Testové úlohy boli viazané na kontext, vychádzali z 2 publicistických textov (z toho bol jeden nesúvislý), 1 náučného textu, z 3 textov zo slovenskej a 2 textov zo svetovej umeleckej literatúry. V rámci textov slovenskej proveniencie bolo zastúpené dielo povinnej literatúry a lyrický text, v rámci svetovej literatúry bol zastúpený dramatický text. Úlohy k jednotlivým textom v teste boli zoradené podľa náročnosti od najľahších po najťažšie, a to:

- úlohy na reprodukciu a jednoduché myšlienkové operácie (porozumenie, priraďovanie, zoraďovanie, triedenie, porovnávanie, jednoduchá aplikácia), $w = 1$,
- úlohy vyžadujúce zložitejšie myšlienkové operácie (analýza, syntéza, indukcia, dedukcia, vysvetľovanie, hodnotenie, dokazovanie, overovanie), $w = 2$,
- úlohy vyžadujúce tvorivý prístup (tvorba hypotézy, zložitejšia aplikácia, riešenie problémových situácií, objavovanie nových myšlienok a vzťahov), $w = 3$.

Administrácia testov bola realizovaná podľa vopred stanoveného harmonogramu a organizačných pokynov na všetkých školách súčasne. Dopoludnia sa písala EČ MS a popoludní PFIČ MS. Administrátormi testov boli interní učitelia školy. Počas administrácie testov a pri hodnotení úloh s krátkou odpoveďou EČ MS externý dozor vykonávali pedagogickí zamestnanci z iných škôl – predsedovia predmetových maturitných komisií.

Žiaci písali odpovede úloh EČ MS na odpoveďové hárky. Originály škola odoslala na centrálnu vyhodnotenie, kópie zostali v škole.

Hodnotiteľmi úloh s krátkou odpoveďou EČ MS zo slovenského jazyka a literatúry boli interní učitelia menovaní riaditeľom školy, ktorí hodnotili podľa centrálne vypracovaných Pokynov na hodnotenie a podľa Kľúča správnych odpovedí.

2 Výsledky testu EČ MS zo slovenského jazyka a literatúry

Do testovania v predmete slovenský jazyk a literatúra sa zapojilo 53 526 žiakov zo 721 škôl. Najviac škôl bolo z Prešovského a Bratislavského kraja, najmenej z Trnavského kraja. Štátne školy z celkového počtu tvorili 74,3 %, súkromné školy 16,1 % a cirkevné školy 9,6 %. Gymnáziá boli zastúpené 31,6 % a SOŠ a konzervatóriá 68,4 %. Dievčat sa EČ MS zo SJL zúčastnilo o 2 164 viac ako chlapcov.

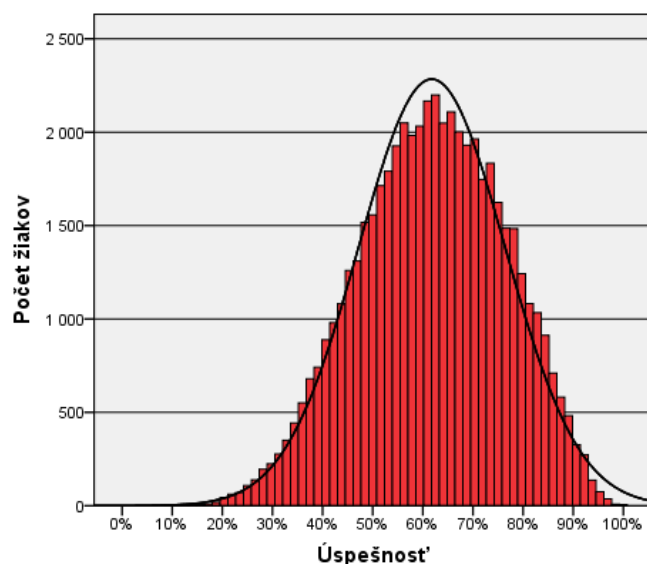
2.1 Úspešnosť testu EČ MS zo slovenského jazyka a literatúry

Úspešnosť žiaka definujeme ako percentuálny podiel bodov za položky, ktoré žiak správne zodpovedal (hrubé skóre) z maximálneho počtu bodov 64, pričom za každé úspešné riešenie, bez ohľadu na skutočnú obťažnosť úlohy, získal riešiteľ jeden bod.

V teste EČ MS zo SJL dosiahli žiaci priemernú úspešnosť 61,8 %. Štyria žiaci dosiahli maximálnu úspešnosť 100 % a dvaja žiaci minimálnu 9,4 %.

Tab. 1 Výsledné psychometrické charakteristiky percentuálnej úspešnosti testu

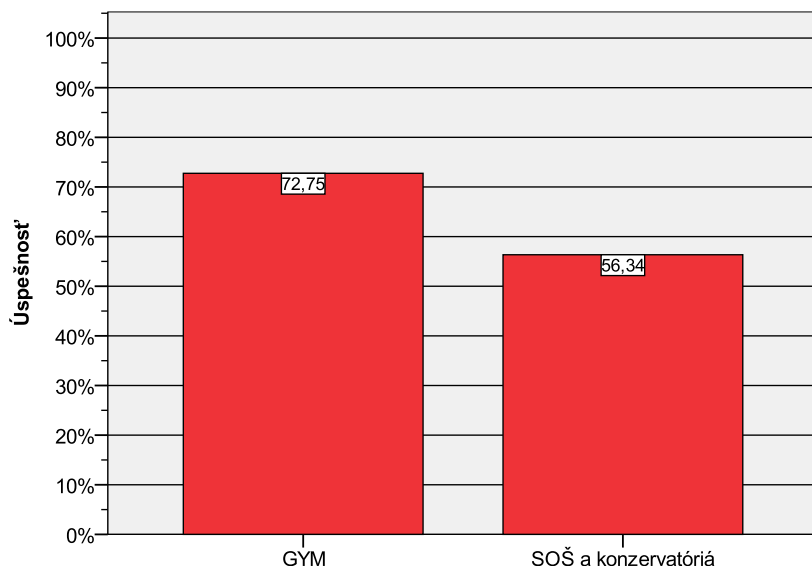
	Test SJL
Počet testovaných žiakov	53 526
Maximum	100,0
Minimum	9,4
Priemer	61,8
Štandardná odchýlka	14,6
Štandardná chyba priemernej úspešnosti	0,1
Cronbachovo alfa	0,87
Štandardná chyba merania pre úspešnosť	5,3

Obr. 1 Výsledný histogram rozdelenia početností percentuálnych úspešností v teste

Symetricky rozložený histogram testu dokazuje vysokú spoľahlivosť merania. Histogram je posunutý mierne doprava, čo možno interpretovať tak, že test zo SJL bol pre testovanú populáciu relatívne menej náročný. Spoľahlivosť merania (reliabilita testu) určená hodnotou Cronbachovho alfa 0,87 je veľmi dobrá.

➤ Úspešnosť podľa druhu školy

Obr. 2 Úspešnosť podľa druhu školy

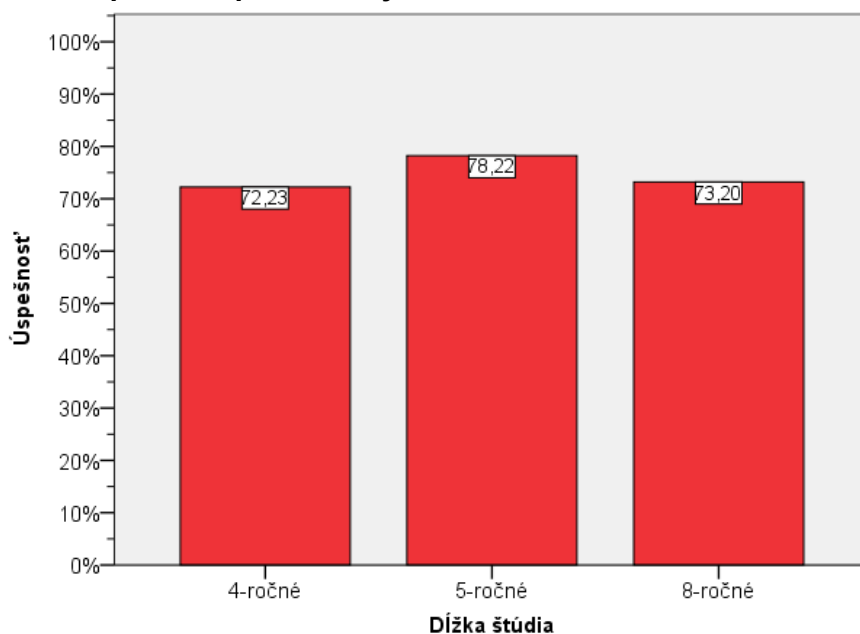
Z hľadiska druhu škôl boli úspešnejšie gymnáziá so 72,8 %. Ostatné stredné školy dosiahli priemernú úspešnosť 56,3 %, rozdiel je na úrovni silnej vecnej signifikancie. Výsledky žiakov gymnázií boli podobne ako v predchádzajúcich rokoch lepšie než národný priemer, výsledky

žiacov ostatných stredných škôl boli z tohto hľadiska podpriemerné. Pretrvávajúci rozdiel v úspešnosti v neprospech SOŠ a konzervatórií dokumentuje tabuľka č. 2.

Tab. 2 Rozdiely v priemernej úspešnosti podľa druhu školy v rokoch 2009 – 2013 (v %)

Rok	GYM	SOŠ	rozdiel
2013	72,8	56,3	16,5
2012	70,68	53,52	17,16
2011	73,8	57,1	16,7
2010	70,2	56,1	14,1
2009	74,3	57,4	16,9

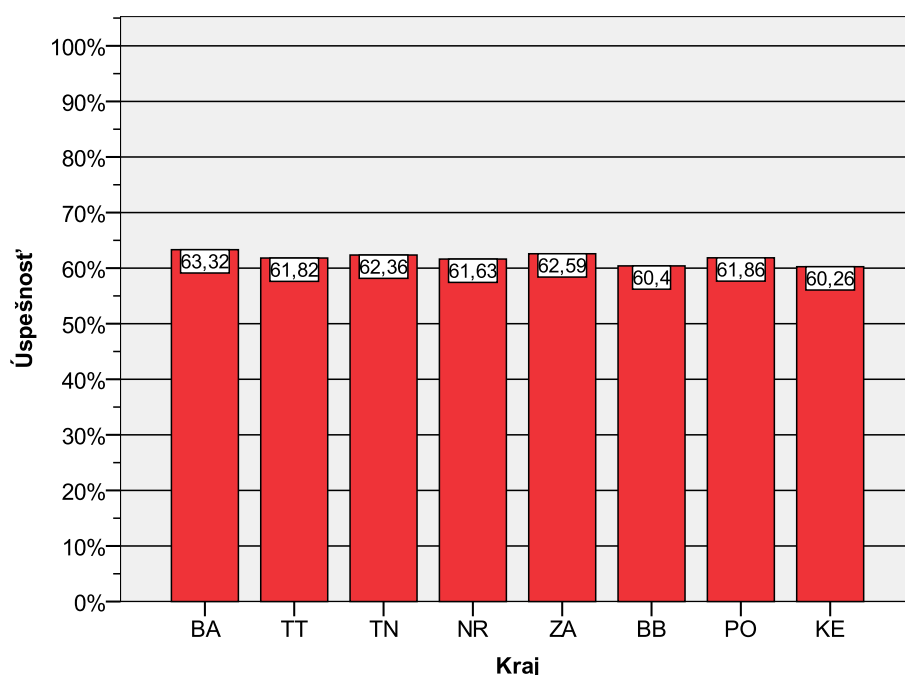
➤ Úspešnosť podľa dĺžky štúdia

Obr. 3 Priemerné úspešnosti žiakov gymnázií podľa dĺžky štúdia

Žiaci päťročných (bilingválnych) gymnázií dosiahli vo všetkých krajoch Slovenska lepšie výsledky ako žiaci štvorročných či osemročných gymnázií. Zistené rozdiely medzi jednotlivými druhmi gymnázií boli v rámci krajov iba na úrovni miernej alebo strednej vecnej signifikancie.

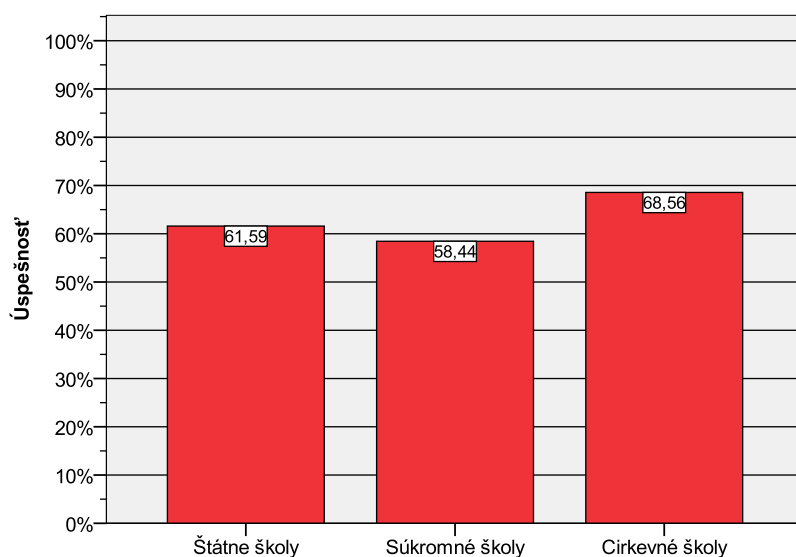
➤ Úspešnosť podľa krajov

Obr. 4 Úspešnosť podľa krajov

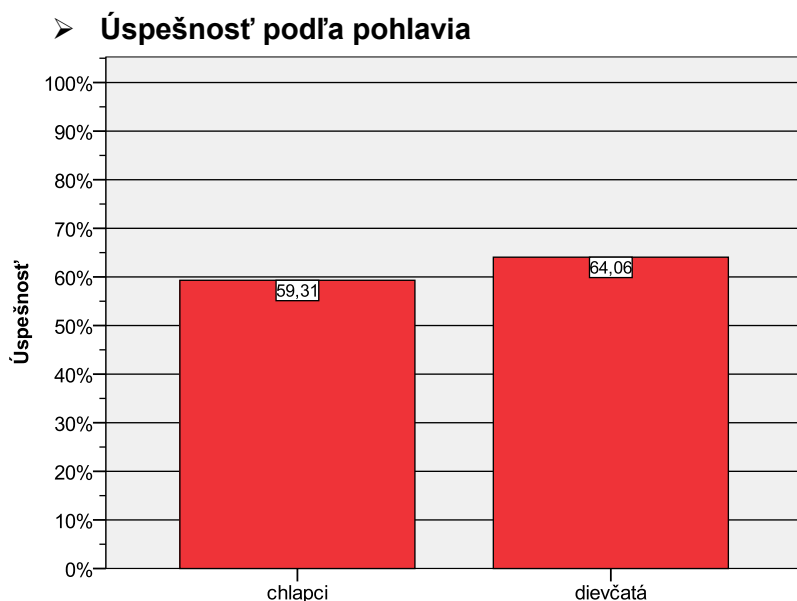
Z výsledkov štatistických analýz vyplýva, že výsledky žiakov zo SJL boli vo všetkých krajoch porovnateľné s národným priemerom. Rozdiel najúspešnejšieho Bratislavského kraja a ostatných krajov sa pohybuje od necelého percenta po 3,06 %, čo nie je zo štatistického hľadiska významné.

➤ Úspešnosť podľa zriaďovateľa

Obr. 5 Úspešnosť podľa zriaďovateľa

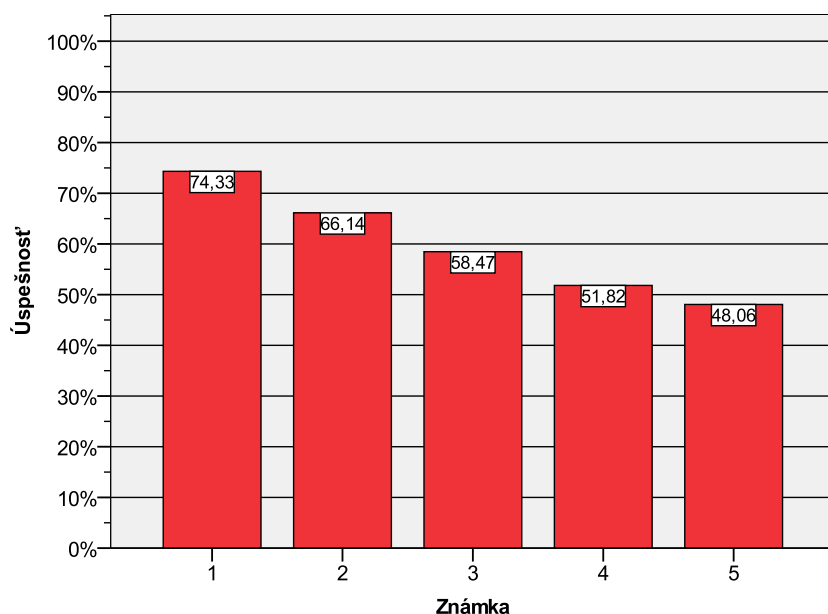
Málo proporčné rozdelenie početností medzi školami podľa zriaďovateľa (536 štátnych škôl, 116 súkromných a 69 cirkevných škôl) sa odzrkadlilo v úrovni vecnej signifikancie. Najúspešnejší boli v teste zo SJL žiaci cirkevných škôl, pričom rozdiely medzi nimi a žiakmi súkromných škôl boli na úrovni strednej vecnej významnosti. V porovnaní s národným priemerom dosiahli žiaci súkromných škôl nižšiu úspešnosť s rozdielom na úrovni miernej vecnej signifikancie. Naopak, žiaci cirkevných škôl dosiahli lepšie výsledky v porovnaní s národným priemerom na úrovni strednej vecnej signifikancie.

Obr. 6 Úspešnosť podľa pohlavia

Výsledky chlapcov a dievčat v teste zo SJL boli navzájom porovnateľné a boli tiež porovnateľné s národným priemerom, čo znamená, že test zo SJL nediskriminoval žiakov podľa pohlavia.

➤ Úspešnosť podľa známky

Obr. 7 Úspešnosť podľa známky

Priemerná známka súboru je 2,6. Korelácia úspešnosti a známky je silná ($r = -0,534$). Od národného priemeru sa najvýraznejšie líši priemerná úspešnosť jednotkárov ($r_{1*np} = 0,717$) a päťkárov ($r_{5*np} = -0,752$), a to na úrovni silnej vecnej signifikancie. Najväčšie rozdiely priemerných výkonov žiakov sme zaznamenali medzi žiakmi s polročným hodnotením 1 a 4 ($r_{1*4} = 0,678$), a to na úrovni silnej vecnej signifikancie.

➤ Rozdelenie žiakov s úspešnosťou menšou alebo rovnou 33 %

Tab. 3 Rozdelenie žiakov s úspešnosťou menšou alebo rovnou 33 %

		Pohlavie		Spolu
		chlapci	dievčatá	
Druh školy	GYM	25	24	49
	SOŠ a konzervatóriá	837	634	1471
Spolu		862	658	1520

V teste EČ MS zo SJL hranicu viac ako 33 %, ktorá je podmienkou úspešného zvládnutia testu, nedosiahlo 1 520 žiakov (2,8 %), z toho bolo 49 žiakov z gymnázií a 1 471 žiakov z ostatných stredných škôl.

3 Interpretácia výsledkov testu EČ MS zo slovenského jazyka a literatúry

Pri interpretácii a hodnotení výsledkov sme vychádzali zo štatistického spracovania testu zo SJL (Kostolanská, 2013). Vyberali sme z oboch typov položiek. Pri položkách s uzavretou odpoveďou môžeme vychádzať z analýzy distraktorov zo štatistickej správy. Otázky s otvorenou odpoveďou môžeme len komentovať vzhľadom na to, že pri počte 53 526 žiakov, ktorí sa zúčastnili maturitnej skúšky, nie je možné fyzicky zistiť odpovede žiakov z odpoveďových hárkov, čo je nevyhnutné pre podrobnú interpretáciu a hodnotenie.

Interpretácii a hodnoteniu výsledkov sme podrobili najmä položky, ktoré sa na základe štatistických ukazovateľov môžu javiť ako problematické, prípadne tie, ku ktorým smerovali niektoré otázky verejnosti.

3.1 Štatistické charakteristiky

Štatistické charakteristiky, ktoré použijeme pri interpretácii jednotlivých úloh, položiek testu, treba ponímať nasledovne:

Medzipoložková korelácia *P. Bis.* (*Point Biserial*) určuje vzťah medzi úspešnosťou riešenia konkrétnej jednej položky a úspešnosťou žiakov v riešení zvyšných položiek testu. Položky podľa *P. Bis.* rozdeľujeme do nasledovných skupín:

- záporná hodnota – položka nerozlišuje dobrých a slabých žiakov,
- hodnota okolo 0 – veľmi slabá rozlišovacia schopnosť,
- hodnota väčšia ako 0,30 – dobrá rozlišovacia schopnosť.

Úlohy s výberom odpovede sa uvádzajú v tabuľkách, kde v prvom riadku je hodnota *P. Bis.* každej možnosti, v druhom riadku podiel žiakov (*p*) a v treťom riadku počet žiakov (*N*), ktorí si vybrali danú možnosť. Žltou farbou je označený stĺpec so správnou odpoveďou. Posledný stĺpec (*X*) označuje žiakov, ktorí na úlohu neodpovedali. Položky s výberom odpovede hodnotíme podľa nasledovných kritérií:

1. podiel žiakov, ktorí si vybrali správnu odpoveď, by mal byť najväčší,
2. hodnota *P. Bis.* pri správnej odpovedi by mala byť hodnota kladná, väčšia ako 0,30,
3. hodnota *P. Bis.* pri nesprávnej odpovedi (distraktore) by mala byť hodnota záporná.

Nedodržanie týchto kritérií je v tabuľkách farebne zvýraznené.

Obťažnosť položky je percentuálny podiel žiakov, ktorí správne riešili položku. Položky podľa percentuálnej hodnoty obťažnosti rozdeľujeme do nasledovných skupín:

<0 ; 20> veľmi obťažná,

<20 ; 40> obťažná,

<40 ; 60> stredne obtiažná,

<60 ; 80> ľahká,

<80 ; 100> veľmi ľahká.

Obtiažnosť testovej úlohy je dvojrozmerná. Jej cieľom nie je len zisťovať osvojenia si požadovaných vedomostí a zručností zahrnutých do obsahu vyučovania slovenského jazyka a literatúry, ale aj to, akú náročnú kognitívnu operáciu dokáže žiak zvládnuť.

Citlivosť alebo diskriminačná sila položky je schopnosť položky rozlíšiť úspešných a menej úspešných žiakov. Zoradených žiakov podľa úspešnosti v teste rozdelíme do piatich skupín. Citlivosť položky predstavuje rozdiel medzi priemernou úspešnosťou najlepšej a najslabšej pätiny testovaných žiakov. Citlivosť nižšiu ako 30 % považujeme za nedostatočnú, záporná hodnota identifikuje kritickú položku.

Neriešenosť položky je percentuálny podiel žiakov, ktorí na položku neuviedli žiadnu odpoveď.

Vynechanosť položky nastáva vtedy, ak žiak položku neriešil, ale niektorú z nasledujúcich ešte riešil.

Nedosiahnutosť položky vyjadruje skutočnosť, že žiak túto položku neriešil a zároveň neriešil ani žiadnu z nasledujúcich položiek.

Ak sa v štatistických výsledkoch vyskytuje extrémne ľahká alebo extrémne ťažká položka, resp. ak má položka niektoré nevyhovujúce ukazovatele, sú tieto hodnoty v štatistických tabuľkách farebne vyznačené.

3.2 Súhrnné charakteristiky položiek

Tab. 4 Súhrnné charakteristiky položiek 1 – 35

Položka	Obťažnosť	Citlivosť	Nedosiahnutosť	Vynechanosť	Neriešenosť	Korelácia medzi položkou a zvyškom testu
1	66,4	27,2	,00	,05	,05	,16
2	34,3	47,9	,00	,64	,64	,30
3	89,4	25,4	,00	,05	,05	,26
4	25,6	41,6	,00	,64	,64	,28
5	66,4	38,8	,00	,53	,53	,25
6	42,2	45,2	,00	9,59	9,59	,28
7	65,8	64,9	,00	11,50	11,50	,45
8	18,4	36,8	,00	24,26	24,26	,30
9	86,9	25,8	,00	,01	,01	,24
10	68,4	35,4	,00	,55	,55	,22
11	89,2	22,4	,00	,10	,10	,24
12	58,2	47,4	,00	,26	,26	,29
13	58,6	52,7	,00	1,09	1,09	,34
14	65,5	57,2	,00	1,65	1,65	,38
15	68,0	59,3	,00	9,22	9,22	,41
16	66,1	53,0	,00	4,44	4,44	,35
17	84,5	26,0	,00	,18	,18	,23
18	92,6	18,0	,00	,09	,09	,23
19	58,8	34,8	,00	,57	,57	,20
20	96,7	7,7	,00	,10	,10	,14
21	75,0	35,6	,00	,37	,37	,25
22	64,8	40,8	,00	15,45	15,45	,25
23	36,4	62,0	,00	15,37	15,37	,41
24	10,9	30,0	,00	20,67	20,67	,30
25	70,5	27,6	,00	,62	,62	,17
26	89,1	20,1	,00	,10	,10	,20
27	83,0	34,9	,00	,22	,22	,30
28	75,4	18,1	,00	,88	,88	,10
29	75,0	36,6	,00	,29	,29	,26
30	67,9	39,1	,00	3,20	3,20	,25
31	82,5	37,3	,00	1,59	1,60	,32
32	74,5	30,5	,00	2,15	2,15	,20
33	31,9	24,9	,01	1,13	1,14	,14
34	80,3	26,6	,01	,16	,17	,20
35	75,6	42,6	,01	,64	,65	,32

Tab. 5 Súhrnné charakteristiky položiek 36 – 64

Položka	Obťažnosť	Citlivosť	Nedosiahnutosť	Vynechanosť	Neriešenosť	Korelácia medzi položkou a zvyškom testu
36	64,6	56,4	,01	,61	,62	,38
37	33,0	32,1	,01	2,04	2,05	,18
38	42,6	45,8	,01	1,51	1,52	,27
39	70,2	43,5	,01	2,84	2,86	,29
40	58,0	38,9	,02	4,20	4,22	,23
41	67,6	40,9	,02	1,31	1,33	,26
42	60,0	30,9	,02	,24	,26	,17
43	63,4	36,4	,02	,57	,59	,22
44	52,3	36,6	,03	,39	,42	,21
45	39,2	41,8	,04	,44	,48	,25
46	47,2	72,5	,04	12,13	12,18	,48
47	58,5	58,5	,04	13,79	13,84	,38
48	51,7	62,1	,05	13,32	13,37	,40
49	67,9	54,2	,05	,61	,66	,37
50	48,4	44,6	,05	,84	,89	,27
51	65,4	40,0	,05	,40	,45	,25
52	59,7	40,2	,06	1,43	1,49	,24
53	80,5	40,4	,06	,43	,49	,32
54	79,7	48,3	,11	8,32	8,43	,40
55	42,4	64,3	,12	8,81	8,93	,42
56	54,4	50,8	,17	19,61	19,78	,32
57	65,0	43,8	,19	1,89	2,08	,28
58	72,6	52,3	,22	,33	,55	,38
59	59,4	46,4	,28	,67	,95	,29
60	66,4	42,4	,33	,88	1,22	,27
61	66,5	36,6	,43	,43	,86	,23
62	78,5	35,1	4,76	1,39	6,15	,27
63	14,8	35,6	16,56	30,50	47,05	,32
64	33,2	63,2	16,56	2,55	19,11	,43

3.3 Oblasti testu

Test z hľadiska úspešnosti môžeme interpretovať v dvoch rovinách:

1. úspešnosť podľa jednotlivých oblastí,
2. úspešnosť žiakov v jednotlivých úlohách.

Testové úlohy je možné z tematického hľadiska rozdeliť do troch oblastí:

1. čítanie s porozumením: čitateľská gramotnosť zameraná aj na analýzu a interpretáciu textov,
2. jazyk: lexikológia, morfológia, štylistika, syntax, zvuková stránka jazyka, pravopis, komunikácia,
3. literatúra: literárna história, literárna teória.

Tab. 6 Úlohy zaradené do jednotlivých oblastí

Slovenský jazyk a literatúra	2487 – zaradenie do oblastí
Čítanie s porozumením	1, 3, 6, 9, 10, 11, 14, 15, 17, 18, 19, 20, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 34, 38, 41, 44, 45, 49, 50, 54, 55, 58, 59, 60, 62, 64
Lexikológia	7, 17, 20, 22, 32, 45, 54, 57,
Morfológia	2, 16, 55, 64
Štylistika (sloh)	21, 22, 25, 28, 48, 61
Syntax	24, 33, 37, 40,
Zvuková stránka jazyka	13, 35, 42,
Pravopis	2, 12, 32, 39, 44
Komunikácia	47
Literárna história	4, 5, 8, 36, 43,
Literárna teória	5, 23, 46, 51, 52, 53, 56, 63

Pri porovnávaní úspešnosti treba brať do úvahy aj počet úloh v jednotlivých oblastiach a ich prekrývanie sa s čítaním s porozumením.

V nasledujúcich kapitolách sa budeme venovať interpretácii úloh na základe štatistických ukazovateľov, pričom vybrané úlohy sú v jednotlivých oblastiach radené chronologicky a naším cieľom je poukázať najmä na ich obťažnosť a citlivosť.

3.3.1 Čítanie s porozumením

Priemerná úspešnosť **69,4 %** (GYM 79,3 %, ostatné SŠ 64,5 %).

Čítanie s porozumením testovalo 33 úloh. Podľa výsledkov zo štatistických údajov dve úlohy boli v pásme obťažných položiek, skúšali žiakov, ako vedia aplikovať alebo využívať informácie z textu, obe úlohy však boli prepojené či už s lexikológiou (45), alebo s morfológiou (64). Mali testovať myšlienkové operácie interpretácia, dedukcia a aplikácia. Sedem položiek bolo stredne obťažných, pričom z nich na „čisté“ čítanie s porozumením boli zamerané položky 19, 38, 50 a 59. Všetky si vyžadovali zapojenie vyšších myšlienkových operácií (analýza a dedukcia).

Štrnásť úloh podľa štatistických ukazovateľov vyšlo v pásme ľahkých položiek, z toho 11 úloh testovalo výlučne čítanie s porozumením. Išlo v nich najmä o rozpoznanie a interpretáciu informácie explicitne uvedenej v texte (29, 30, 41, 58) alebo implicitne uvedenej v texte (1, 14, 15, 49, 60). Žiaci zvládli tieto úlohy veľmi dobre, hoci sa v nich testovali aj náročnejšie myšlienkové operácie ako napr. dedukcia. Položka č. 41 mala aj na základe negatívnej formulácie zadania predpokladaný stupeň náročnosti 3, žiaci s ňou však nemali väčšie problémy.

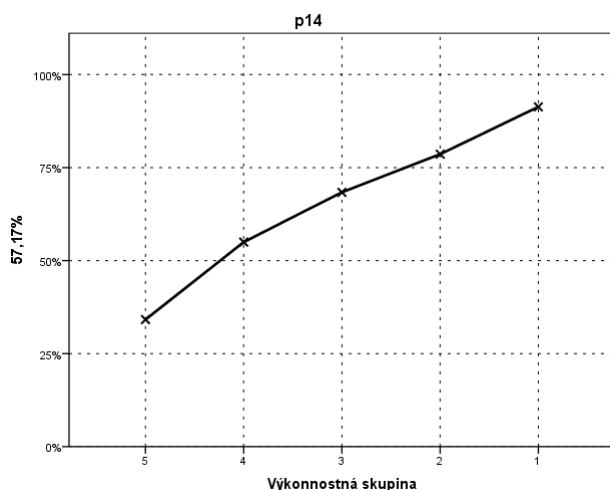
Desať úloh z tejto oblasti bolo vyhodnotených ako veľmi ľahkých, z nich výlučne na zisťovanie čitateľskej gramotnosti bolo zameraných osem položiek, ktoré si vyžadovali myšlienkové operácie analýza a dedukcia, pričom špecifickým cieľom bola interpretácia informácií explicitne uvedených v texte. Položka č. 20 bola najľahšou úlohou v celom teste, okrem čítania s porozumením testovala aj aplikáciu vedomostí z lexikológie.

Rozdiely medzi čítaním s porozumením umeleckého, vecného či menej súvislého textu sú z hľadiska žiackej úspešnosti v tejto oblasti zanedbateľné, žiaci na základe štatistických ukazovateľov zvládli dobre interpretáciu všetkých typov textov. Pokiaľ ide o predpokladanú náročnosť úloh, stupeň 3 mali položky č. 19, 28 a 41, pričom iba položka č. 19 na základe štatistických parametrov vyšla ako stredne obťažná, ostatné dve boli v pásme ľahkých položiek. Žiadna položka z oblasti čítanie s porozumením sa na základe štatistickej analýzy nejavila ako veľmi obťažná.

Z položiek zameraných výlučne na zisťovanie čitateľskej gramotnosti mala veľká väčšina vyhovujúcu citlivosť – dobre rozlišovali žiakov v teste menej úspešných od žiakov v teste úspešnejších. Najlepšie v tejto oblasti rozlíšili žiakov úlohy s krátkou odpoveďou č. 14 a 15 a úlohy s výberom odpovede č. 49 a 58.

14 Koľko exemplárov eseje má súťažiaci podľa ukážky 2 poslať do súťaže?

Správna odpoveď je šesť/6.

Obr. 8 Distribúcia úspešnosti a citlivosť

Z grafu vyplýva, že položka mala vynikajúcu rozlišovaciu silu a dobre rozlíšila žiakov všetkých výkonnostných skupín. Pre žiakov gymnázií bola úloha na hranici ľahkej až veľmi ľahkej položky, pre žiakov ostatných stredných škôl bola stredne obťažná.

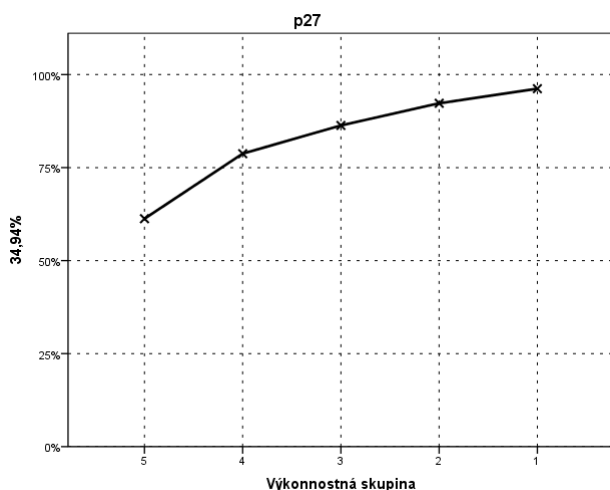
27 Z ukážky 4 vyplýva, že prapradedo Júliusa Satinského bol

- (A) cestovateľ vyhľadávajúci dobrodružstvá.
- (B) šľachtic a vojak napoleonskej armády.
- (C) učiteľ a priateľ J. A. Komenského.
- (D) objaviteľ chirurgických hrudných klieští.

Tab. 7 Analýza distraktorov položky č. 27 s výberom odpovede

		A27	B27	C27	D27	X27
1	P. Bis.	-,17	,30	-,10	-,22	-,05
2	p	,11	,83	,01	,05	,00
3	N	2927	22318	328	1265	58

Z tabuľky vyplýva, že veľká väčšina žiakov si zvolila správnu odpoveď B, hodnota P. Bis. je vyhovujúca. V úlohe išlo o klasické čítanie s porozumením a vyhľadanie explicitne uvedenej informácie, čo 83 % maturantov nespôsobilo žiadne ťažkosti.

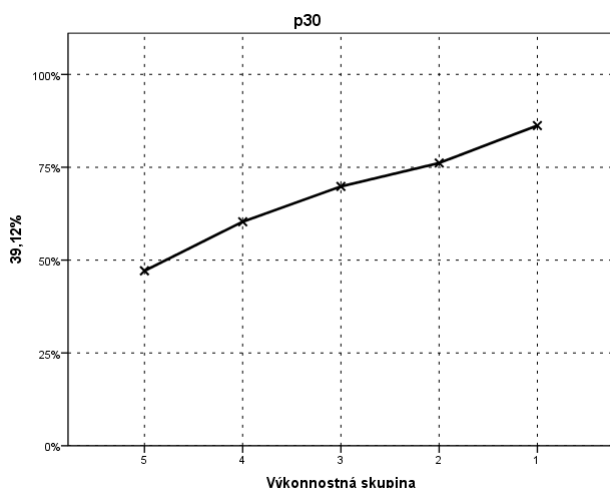

Obr. 9 Distribúcia úspešnosti a citlivosti

Na základe grafu možno súdiť, že položka mala vyhovujúcu rozlišovaciu silu. Úloha patrila k veľmi ľahkým položkám, aj v teste celkovo menej úspešní žiaci ju riešili s úspešnosťou okolo 60 %. Žiaci gymnázií riešili túto úlohu s priemernou úspešnosťou vyššou ako 90 %, takže úloha bola pre nich veľmi ľahká, žiaci ostatných stredných škôl s priemernou úspešnosťou vyššou ako 75 %, čo znamená, že úloha bola pre nich ľahká.

30 Kto dosiahol na základe ukážky 4 v rodine Júliusa Satinského najvyššie vzdelanie?

Správna odpoveď je *manželka/jeho žena/Satinského žena*.

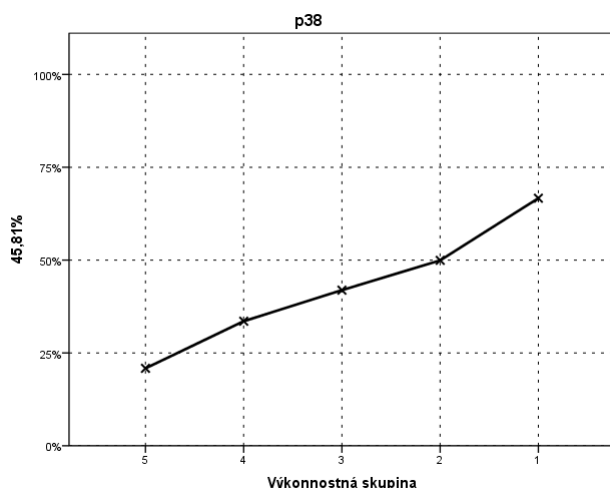
Obr. 10 Distribúcia úspešnosti a citlivosti

Úloha č. 30, ktorá sa ukázala ako ľahká, dobre rozlíšila žiakov, z čoho vyplýva, že žiaci nemali väčšie problémy s pochopením informácie implicitne uvedenej v texte a myšlienková operácia dedukcia im nespôsobila ťažkosti. Aj žiaci poslednej výkonnostnej skupiny dosiahli

pri odpovediach na túto položku úspešnosť takmer 50 %. Úlohu z pásma ľahkých položiek na porovnateľnej úrovni zvládli žiaci oboch druhov škôl (GYM 77 %, ostatné SŠ 63,5 %).

38 Z koľkých jazykov podľa ukážky 5 prekladal Šimon Pellar?

Správna odpoveď je z dvoch/z 2/dva/2.

Obr. 11 Distribúcia úspešnosti a citlivosť

Podľa údajov z grafu je zrejmé, že táto položka zameraná na čítanie s porozumením veľmi dobre rozlíšila žiakov všetkých výkonnostných skupín, pričom patrila medzi stredne obťažné položky. Žiaci gymnázií ju riešili s priemernou úspešnosťou pohybujúcou sa okolo 54 %, čiže úloha bola pre nich stredne obťažná, žiaci ostatných stredných škôl pri nej dosiahli úspešnosť necelých 37 %, úloha bola pre nich teda obťažná. Žiakov pri odpovedi mohlo pomýliť povrchné čítanie textu ukážky a následná zautomatizovaná bezmyšlienkovitá odpoveď, pri ktorej explicitne uvedenú informáciu o prekladaní *amerických, anglických* či *nemeckých autorov* nesprávne interpretovali ako preklady z troch jazykov. Žiaci mohli stratiť bod aj v tom prípade, ak nerozlíšili americkú a anglickú angličtinu ako len dve „nárečia“ jedného jazyka, alebo zbytočne hľadali v jednoducho formulovanej otázke „chyták“.

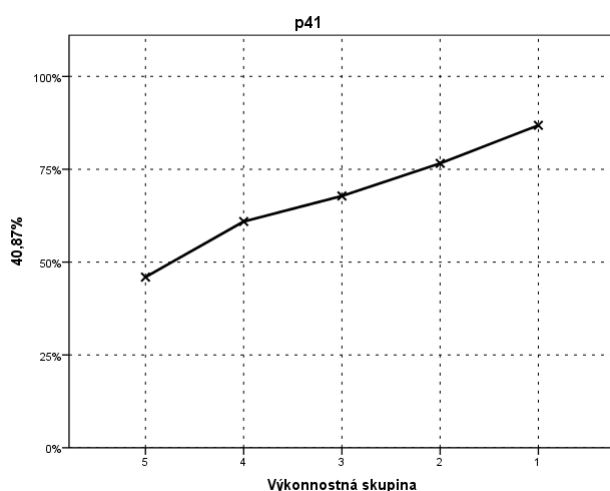
41 Ktoré z nasledujúcich tvrdení nevyplýva z ukážky 6?

- (A) Freska Aténska škola zachytáva množstvo postáv.
- (B) V centre fresky sa nachádzajú detaily troch postáv.
- (C) Celkové dielo je umeleckým obrazom hľadania pravdy.
- (D) Atmosféra obrazu ľudského myslenia na freske nie je vyrovnaná.

Tab. 8 Analýza distraktorov položky č. 41 s výberom odpovede

		A41	B41	C41	D41	X41
1	P. Bis.	-,09	,26	-,14	-,14	-,10
2	p	,11	,68	,09	,11	,01
3	N	2879	18191	2524	2943	357

Z analýzy vyplýva, že najviac žiakov si napriek negatívnemu, a teda náročnejšie formulovanému zadaniu úlohy správne zvolilo možnosť B. Položka má nižšiu hodnotu P. Bis., keďže úloha bola pre žiakov oboch druhov škôl ľahká.

Obr. 12 Distribúcia úspešnosti a citlivosť

Z grafu vyplýva, že aj v teste celkovo menej úspešní žiaci riešili túto úlohu s priemernou úspešnosťou blížiacou sa k takmer 50 %. Napriek tomu, že položka bola ľahká, dobre rozlíšila žiakov. Predpokladaná náročnosť tejto úlohy bola stanovená na stupni 3, štatistické výsledky svedčia o tom, že žiaci nemali s vyššou myšlienkovou operáciou dedukciou a negatívne formulovaným zadáním väčšie problémy.

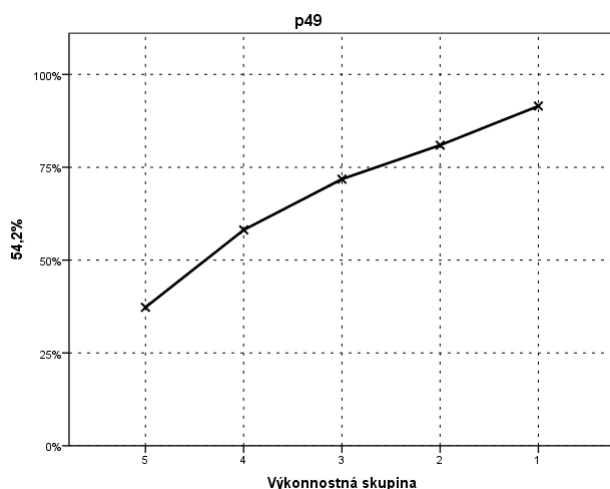
49 Ukážka 7 predstavuje

- (A) epickú báseň o rodičovskej láske, kráse umenia a genialite Beethovena.
 (B) lyrickoepickú báseň o rodičovskej láske a láske k vážnej hudbe.
 (C) lyrickú báseň o rodičovskej láske a o nevyspytateľnosti ľudského života.
 (D) lyrickú báseň o rodičovskej láske a životnom diele Beethovena.

Tab. 9 Analýza distraktorov položky č. 49 s výberom odpovede

		A49	B49	C49	D49	X49
1	P. Bis.	-,21	-,12	,37	-,23	-,08
2	p	,09	,14	,68	,08	,01
3	N	2462	3707	18272	2278	177

Z položkovej analýzy je zrejmé, že väčšina žiakov si zvolila správnu odpoveď. Žiaci, ktorí si zvolili distraktor B, sa nechali pomýliť nesprávnou charakteristikou básne, ktorá bola čisto lyrická, keďže išlo o sonet. Vzhľadom na zápornú hodnotu P. Bis. pri všetkých distraktoroch však možno skonštatovať, že si ich volili žiaci celkovo v teste menej úspešní a žiaci celkovo v teste úspešnejší sa zmiest' nenechali.

Obr. 13 Distribúcia úspešnosti a citlivost'

Z grafu vyplýva, že položka mala veľmi dobrú rozlišovaciu silu. Pre žiakov gymnázií bola úloha veľmi ľahká, pre žiakov ostatných stredných škôl bola ľahká, žiaci najlepšej výkonnostnej skupiny ju riešili s priemernou úspešnosťou pohybujúcou sa okolo 90 %.

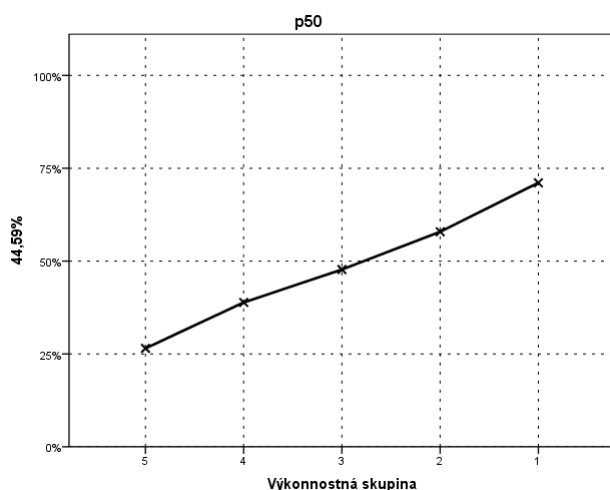
50 Ktoré z nasledujúcich tvrdení vyplýva z ukážky 7?

- (A) Autor svojou tvorbou pomáha dcére prekonať životné prekážky.
- (B) Autor básne vystríha dcéru pred negatívnymi stránkami života.
- (C) Autorov vzťah k dcére je založený na zmyslovom vnímaní.
- (D) Autorovi dcérina hra na klavíri pripomína jeho vlastné detstvo.

Tab. 10 Analýza distraktorov položky č. 50 s výberom odpovede

		A50	B50	C50	D50	X50
1	P. Bis.	-,20	,27	,02	-,20	-,08
2	p	,30	,48	,15	,05	,01
3	N	8157	13024	4087	1385	239

Z tabuľky vyplýva, že najväčší počet žiakov si vybral správnu možnosť B. Distraktor C je kladný, čo znamená, že niektorí celkovo v teste úspešnejší žiaci si ho volili ako správnu odpoveď. Pomýliť ich mohlo práve prepojenie vykresľovaného vzťahu k dcére s motívom hudby, čo sa však nedá interpretovať v zmysle distraktora C. Distraktor A si síce volil relatívne veľký počet žiakov, avšak podľa zápornej hodnoty P. Bis. možno súdiť, že išlo o žiakov celkovo v teste menej úspešných, ktorí vzťahli význam jedinej autorovej básne na celú jeho tvorbu a prišlo tak k nadinterpretácii textu.

Obr. 14 Distribúcia úspešnosti a citlivosť

Pre žiakov oboch druhov stredných škôl bola táto položka stredne obťažná. Z grafu vyplýva, že aj celkovo v teste najúspešnejší žiaci riešili úlohu s priemernou úspešnosťou okolo 70 %. Položka dobre rozlíšila žiakov všetkých výkonnostných skupín.

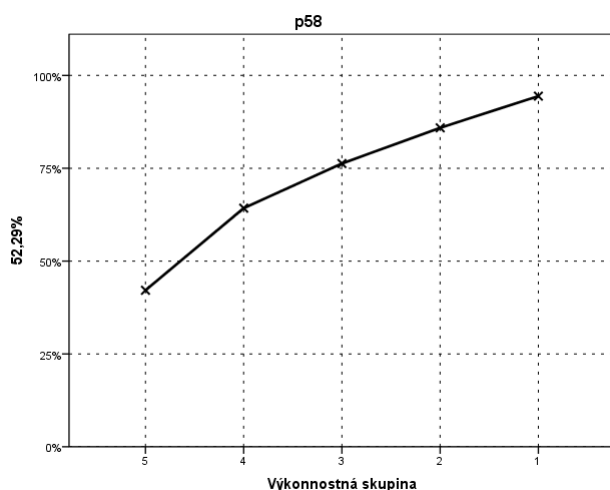
58 Ktorá postava sa v ukážke 8 nespomína?

- (A) policajt
- (B) lekár
- (C) obchodník
- (D) domovník

Tab. 11 Analýza distraktorov položky č. 58 s výberom odpovede

		A58	B58	C58	D58	X58
1	P. Bis.	,38	-,09	-,31	-,11	-,09
2	p	,73	,02	,18	,06	,01
3	N	19528	623	4916	1674	149

Na základe štatistických podkladov je zrejmé, že žiakom táto položka s negatívne formulovaným zadáním nerobila väčšie ťažkosti a väčšina žiakov si volila správnu odpoveď A. Distraktor C prilákal 18 % žiakov, išlo však o žiakov celkovo v teste menej úspešných – vzhľadom na zápornú hodnotu P. Bis. Žiaci mali pracovať s informáciou explicitne uvedenou v texte – všetky povolania okrem správnej odpovede sa v texte ukážky vyslovene uvádzali, okrem nich bola spomenutá len *policajná stanica*.

Obr. 15 Distribúcia úspešnosti a citlivost'

Z grafu môžeme vyčítať, že položka mala veľmi dobrú rozlišovaciu schopnosť a vyhovujúco rozlíšila žiakov celkovo v teste úspešných od žiakov v teste menej úspešných, ktorí však túto

položku riešili s relatívne vyššou priemernou úspešnosťou blížiacou sa k 45 %. Pre žiakov gymnázií bola položka veľmi ľahká, pre žiakov ostatných stredných škôl bola ľahká.

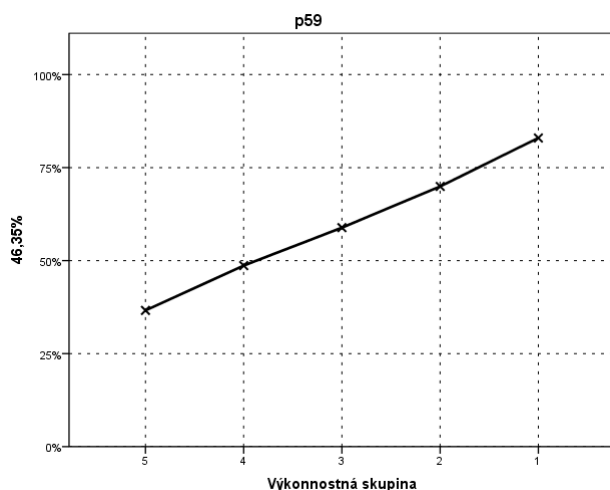
59 Hlavný hrdina ukážky 8 mal radosť z toho, že

- (A) sa stretol s kamarátom Semionom.
- (B) nebol pri incidente vážnejšie zranený.
- (C) sa stal známou osobou v celej krajine.
- (D) spoznal vysokopostaveného kupca.

Tab. 12 Analýza distraktorov položky č. 59 s výberom odpovede

		A59	B59	C59	D59	X59
1	P. Bis.	-,16	-,16	,29	-,08	-,10
2	p	,12	,24	,59	,03	,01
3	N	3163	6585	15981	909	255

Z tabuľky vyplýva, že najviac žiakov si vybralo správnu odpoveď C. Distraktor B prilákal pomerne dosť žiakov, avšak hodnota P. Bis. je pri ňom záporná, išlo teda o žiakov celkovo v teste menej úspešných. Úloha si vyžadovala zapojenie vyššej myšlienkovvej operácie dedukcie, ktorú pri ironicky ladenom texte ukážky 8 s prevahou priamej reči dokázali žiaci zvládnuť na priemernej úrovni.

Obr. 16 Distribúcia úspešnosti a citlivosť

Údaje z grafu svedčia o dobrej rozlišovacej schopnosti položky, ktorá rozlíšila žiakov všetkých výkonnostných skupín. Pre gymnazistov bola úloha ľahká, pre ostatných stredoškolákov stredne ťažná.

3.3.2 Jazyk

Priemerná úspešnosť **58,9 %** (GYM 69,9 %, ostatné SŠ 53,5 %).

V tejto podkapitole budeme postupovať podľa jednotlivých oblastí jazykovedy.

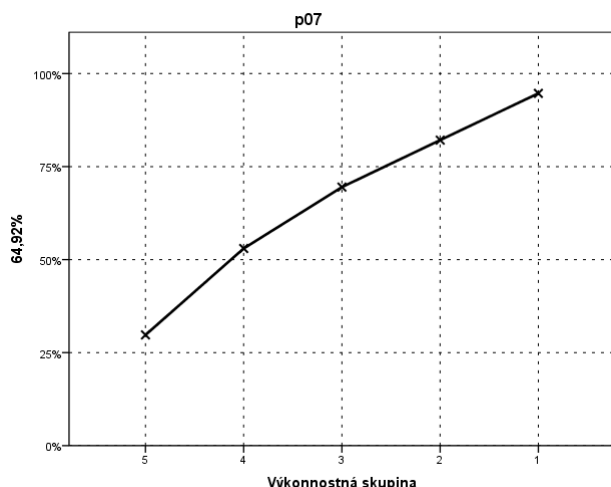
V **lexikológii** bolo špecifickým cieľom všetkých položiek aplikovať vedomosti z lexikológie. Mali testovať myšlienkové operácie aplikácia a dedukcia. Z ôsmich úloh štyri súviseli aj s čítaním s porozumením. Spomedzi všetkých ôsmich úloh patrilo podľa štatistických výsledkov päť medzi ľahké, dve položky spadajú do pásma veľmi ľahkých (17 a 20). Položka č. 45, ktorú sme spomínali aj pri oblasti čítanie s porozumením, vyšla ako ťažná. Žiadna položka nevyšla na základe štatistických ukazovateľov ako veľmi ťažná.

Z úloh zameraných na aplikáciu vedomostí z lexikológie žiakov všetkých výkonnostných skupín najlepšie rozlíšili položky č. 7, 22, 45 a 54. Položka č. 20, ktorú sme už spomínali pri čítaní s porozumením, rozlíšila žiakov najslabšie.

Predpokladaný stupeň náročnosti pri úlohách z lexikológie bol 2, iba položka č. 57 mala predpokladaný stupeň náročnosti 1.

Žiaci nemajú podľa výsledkov testovania väčšie ťažkosti pri aplikácii poznatkov z delenia slov podľa vzťahov medzi ich významami (synonymá, antonymá), mierne ťažkosti im spôsobili uzavreté úlohy zamerané na problematiku polysémie (57) a hľadanie synonyma v závislosti od kontextu ukážky (45).

7 Z druhého odseku ukážky 1 vypíšte tri slová, ktoré majú rovnaký slovotvorný základ. Správna odpoveď je *ľudskí, ľudia, neľudskí/mater, matere, materi*.

Obr. 17 Distribúcia úspešnosti a citlivosti

Graf svedčí o veľmi dobrej rozlišovacej sile položky, ktorá s vysokou citlivosťou rozlíšila žiakov všetkých výkonnostných skupín. Na základe analýzy odpovedových hárkov po doplnení kľúča správnych odpovedí možno zhodnotiť, že žiaci najčastejšie pri tejto položke strácali bod preto, lebo namiesto slov s rovnakým slovotvorným základom vypisovali slová s rovnakým slovotvorným formantom, napr. *najhorších, najtuhšieho, najsladšieho*, prípadne vypisovali iba konkrétny základ slova *-ľud-*, slovo *materino* z prvého odseku ukážky, v ktorom hľadať nemali, alebo namiesto troch požadovaných slov vypísali iba dve. Pre gymnazistov bola táto položka veľmi ľahká, pre ostatných stredoškolákov predstavovala väčší problém a zaradila sa do pásma stredne ťažných položiek.

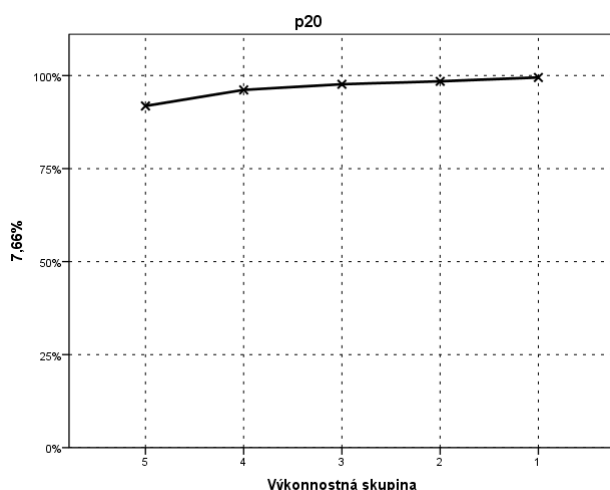
20 Petruccio chce v ukážke 3 *skrotiť Katarínu*, čiže ju chce

- (A) uväzniť vo vlastnom dome.
- (B) prevychovať na poslušnú manželku.
- (C) vymaniť spod vplyvu jej rodičov.
- (D) naučiť dobre variť.

Tab. 13 Analýza distraktorov položky č. 20 s výberom odpovede

		A20	B20	C20	D20	X20
1	P. Bis.	-,07	,14	-,10	-,06	-,03
2	p	,01	,97	,02	,01	,00
3	N	150	26018	466	237	27

Z tabuľky vyplýva, že správnu odpoveď B si volilo až 97 % žiakov, táto položka bola najľahšou v celom teste. Pri veľmi ľahkých položkách býva hodnota P. Bis. znížená, čo súvisí s neschopnosťou položky rozlíšiť žiakov, keďže je pre všetkých rovnako ľahká.

Obr. 18 Distribúcia úspešnosti a citlivost'

Z grafu zreteľne vyplýva, že položka nerozlišila žiakov, bola veľmi ľahká aj pre žiakov v teste celkovo najmenej úspešných.

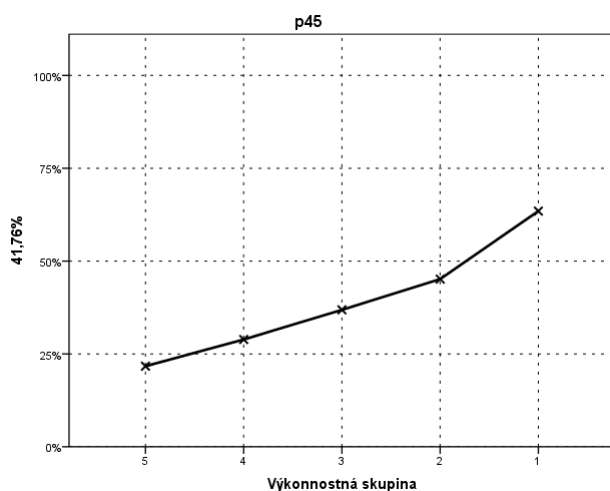
45 Ktoré z nasledujúcich slovných spojení má rovnaký význam ako zvýraznené slovo *ilustrácia* v ukážke 6?

- (A) ručná kresba
- (B) farebný obrázok
- (C) názorný príklad
- (D) knižná obálka

Tab. 14 Analýza distraktorov položky č. 45 s výberom odpovede

		A45	B45	C45	D45	X45
1	P. Bis.	-,11	-,12	,25	-,11	-,08
2	p	,38	,20	,39	,03	,00
3	N	10091	5408	10549	718	130

Z tabuľky vyplýva, že správnu odpoveď C si zvolil najväčší počet žiakov. Distraktor A síce pritiahol takmer rovnaký počet žiakov, no hodnota P. Bis. je pri ňom záporná, čo znamená, že si ho volili žiaci celkovo v teste menej úspešní, ktorí neodhalili významovú súvislosť daných slovných spojení v kontexte ukážky a dali sa zmiasť synonymami neviazanými na kontext.

Obr. 19 Distribúcia úspešnosti a citlivost'

Z grafu možno vyčítať, že položka vyhovujúco rozlíšila žiakov, pričom mierne výraznejšie odlíšila celkovo v teste najúspešnejších žiakov, ktorí ju však riešili s nižšou úspešnosťou pohybujúcou sa okolo 65 %. Pre gymnazistov bola stredne obtiažná, ostatní stredoškóľáci s ňou mali väčšie problémy a bola pre nich obtiažná.

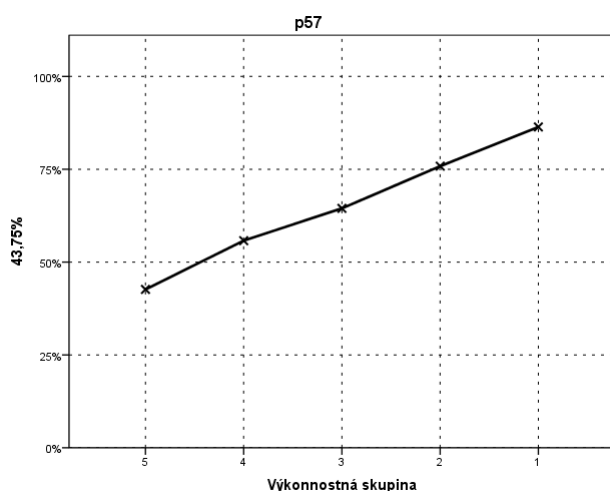
57 V ktorej možnosti sú obe slová jednovýznamové?

- (A) obraz, vrečko
- (B) skupina, kôň
- (C) ulica, zátylok
- (D) obklad, noviny

Tab. 15 Analýza distraktorov položky č. 57 s výberom odpovede

		A57	B57	C57	D57	X57
1	P. Bis.	-,16	-,08	,28	-,17	-,09
2	p	,06	,15	,65	,12	,02
3	N	1672	4077	17491	3094	559

Z tabuľky je zrejmé, že väčšina žiakov si vybrala správnu odpoveď C a nenechala sa zmiestť distraktormi obsahujúcimi viacvýznamové slová.

Obr. 20 Distribúcia úspešnosti a citlivosti

Údaje z grafu preukazujú dobrú rozlišovaciu silu položky. Úloha bola pre žiakov gymnázií ľahká, pre žiakov ostatných stredných škôl stredne ťažná. Aj žiaci celkovo v teste najmenej úspešní si s úlohou poradili a dosiahli v nej priemernú úspešnosť nad 40 %.

Priemerná úspešnosť v lexikológii je **71,0 %** (GYM 79,6 %, ostatné SŠ 66,8 %).

V **morfológii** boli podľa výsledkov štatistických analýz z celkového počtu štyroch položiek dve úlohy ťažné (2, 64). Položka č. 55 patrila do pásma stredne ťažných úloh, položka č. 16 k ľahkým úlohám. Všetky úlohy mali špecifický cieľ v aplikácii vedomostí z morfológie a ich predpokladaný stupeň náročnosti bol 2. Mali testovať myšlienkové operácie aplikácia a dedukcia. Žiaci mali už tradične problémy s určovaním slovných druhov, najmenšie ťažkosti mali pri určovaní vzoru podstatného mena. Položky č. 55 a 64 boli prepojené s čítaním s porozumením. Položka č. 2 bola jedinou uzavretou úlohou z oblasti morfológie,

žiakom však spôsobila väčšie problémy. Žiadna úloha z tejto oblasti sa neukázala ako veľmi obtiažná či veľmi ľahká.

Všetky položky mali vysokú citlivosť a dobre rozlíšili žiakov v teste celkovo úspešnejších od žiakov celkovo v teste menej úspešných.

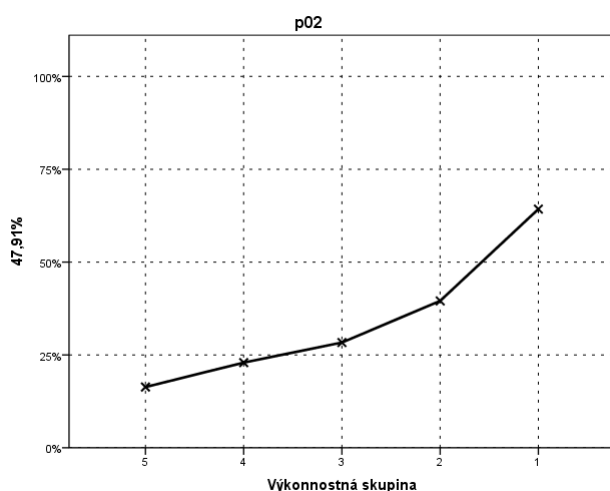
2 Ktorý jazykový jav je v zvýraznenej časti ukážky 1 uplatnený v súlade s platnými kodifikačnými dielami?

- (A) Písanie veľkých písmen.
- (B) Písanie i/y, í/ý.
- (C) Písanie slov osobitne a dovedna.
- (D) Ohýbanie podstatných mien.

Tab. 16 Analýza distraktorov položky č. 2 s výberom odpovede

		A02	B02	C02	D02	X02
1	P. Bis.	-,20	-,11	-,05	,30	-,04
2	p	,21	,11	,33	,34	,01
3	N	5618	2977	8894	9224	173

Z tabuľky je vidno, že správnu možnosť D si zvolila tesná väčšina žiakov. Počty žiakov, ktorí si volili distraktory, sú vysoké, avšak hodnoty P. Bis. sú pri všetkých záporné, čo znamená, že celkovo v teste úspešní žiaci sa nimi pomýliť nenechali. Úloha bola zameraná i na pravopis a testovala aj znalosť jazykovedných termínov, keďže mala v zadaní spomenuté *kodifikačné diela*. Žiaci mohli stratiť bod aj v prípade, keď tento odborný termín nepoznali, a teda nevedeli, čo od nich táto položka vyžaduje.

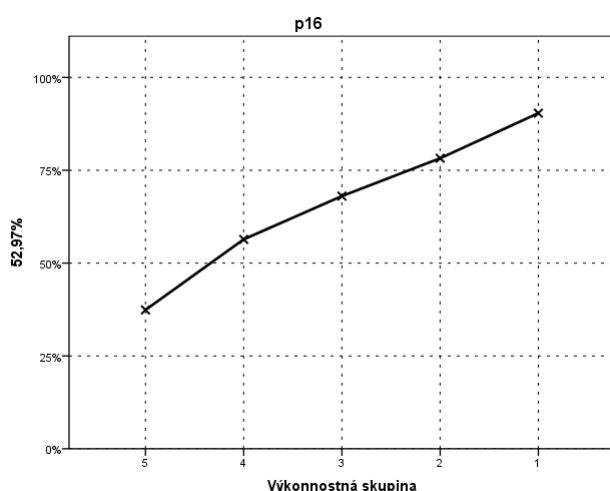

Obr. 21 Distribúcia úspešnosti a citlivost'

Z grafu vyplýva, že táto položka najvýraznejšie odlišila celkovo v teste najúspešnejších žiakov od ostatných výkonnostných skupín. Aj najúspešnejší žiaci však mali pri jej riešení ťažkosti, keďže ich priemerná úspešnosť sa pohybuje iba okolo 65 %. Podľa štatistických charakteristík možno zhodnotiť, že pre gymnazistov bola úloha stredne obtiažná, pre žiakov ostatných stredných škôl obtiažná.

16 Podľa ktorého skloňovacieho vzoru sa skloňuje podstatné meno *esej*?

Správna odpoveď je *dlaň*.

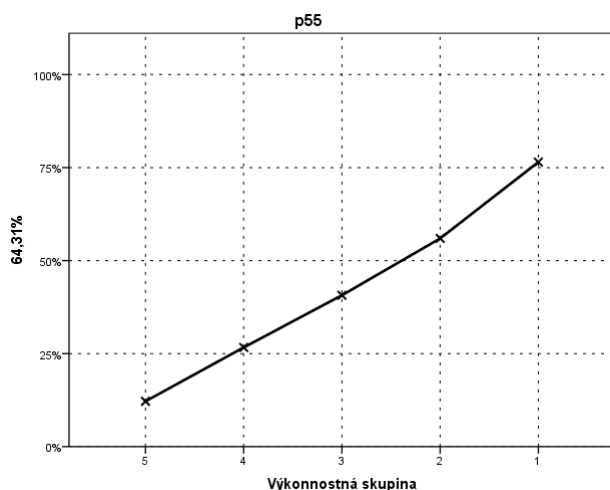

Obr. 22 Distribúcia úspešnosti a citlivost'

Na základe grafu možno zhodnotiť, že položka veľmi dobre rozlíšila žiakov. Úloha bola pre gymnazistov ľahká, pre ostatných stredoškôľakov stredne obtiažná. Na základe analýzy odpovedových hárkov možno konštatovať, že žiaci ako nesprávnu odpoveď uvádzali najmä vzor *stroj*.

55 Vypíšte z básne *Dcéрке* podstatné meno, ktoré je v poslednom verši ukážky zastúpené slovom *jeho*.

Správna odpoveď je *života/život*.

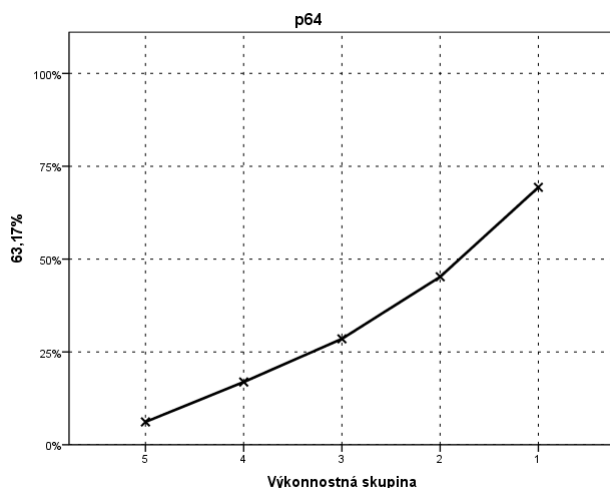

Obr. 23 Distribúcia úspešnosti a citlivosti

Z grafu je vidno, že položka veľmi dobre rozlíšila žiakov všetkých výkonnostných skupín. Úloha vyšla na základe štatistických ukazovateľov ako stredne obťažná pre žiakov gymnázií, pre ostatných stredoškôľakov ako obťažná. Žiaci mohli stratiť bod v tom prípade, ak neprečítali lyrickú ukážku s porozumením a na základe povrchného čítania vypisovali nesprávnu odpoveď *Beethovena*.

64 Ktorým plnovýznamovým slovným druhom hlavná postava v ukážke 8 v prvom prehovore zosilňuje naliehavosť svojej požiadavky?

Správna odpoveď je *príslovkou/príslovka/príslovkou spôsobu/príslovka spôsobu*.

Obr. 24 Distribúcia úspešnosti a citlivosti

Podľa údajov z grafu možno usúdiť, že položka s vysokou citlivosťou rozlíšila žiakov všetkých výkonnostných skupín. Pre gymnazistov bola úloha stredne obťažná, pre ostatných

stredoškolákov bola obťažná. Aj žiakom v teste najúspešnejším spôsobila problémy, dokázali ju vyriešiť len s relatívne nižšou priemernou úspešnosťou pod 70 %. Veta, z ktorej mali žiaci vychádzať, obsahovala iba štyri slová, pričom dve z nich boli neplnovýznamové. Žiaci tak mali aj na základe čítania s porozumením vyberať iba spomedzi dvoch plnovýznamových slovných druhov – príslovky a slovesa. Možno teda usudzovať, že žiaci mali celkovo problém s identifikáciou slovných druhov zo sémantického hľadiska. 16 % žiakov sa k tejto poslednej úlohe testu nedostalo.

Priemerná úspešnosť v morfológii je **45,2 %** (GYM 62,0 %, ostatné SŠ 36,9 %).

Z oblasti **štylistiky** bolo v texte EČ MS šesť úloh, z ktorých dve (25 a 28) priamo súviseli aj s čítaním s porozumením. Iba úloha č. 28 mala predpokladaný stupeň náročnosti 3 a bolo pri nej potrebné zapojenie vyššej myšlienkovkej operácie – dedukcie, ostatné úlohy mali predpokladaný stupeň náročnosti 2 a testovali myšlienkovú operáciu aplikácia.

Na základe štatistických ukazovateľov patrilo päť úloh medzi ľahké položky (21, 22, 25, 28, 61) napriek tomu, že predpokladaná náročnosť jednej z nich (28) mala stupeň 3. Otvorená úloha č. 48 vyšla ako stredne obťažná, pričom táto položka mala aj najvyššiu citlivosť, teda dobre rozlíšila žiakov všetkých výkonnostných skupín. Žiadna úloha z oblasti štylistiky nevyšla na základe štatistických ukazovateľov ako veľmi obťažná či veľmi ľahká.

Žiaci na základe analýz testu mali najmenšie ťažkosti s uzavretými úlohami č. 21, 25, 28, v ktorých išlo o identifikáciu jazykového štýlu alebo žánru. Keď však mali na podobne zameranú otázku odpovedať v otvorenej položke č. 48, mali s identifikáciou náučného štýlu bez pomôcky v podobe výberu z možností problémy.

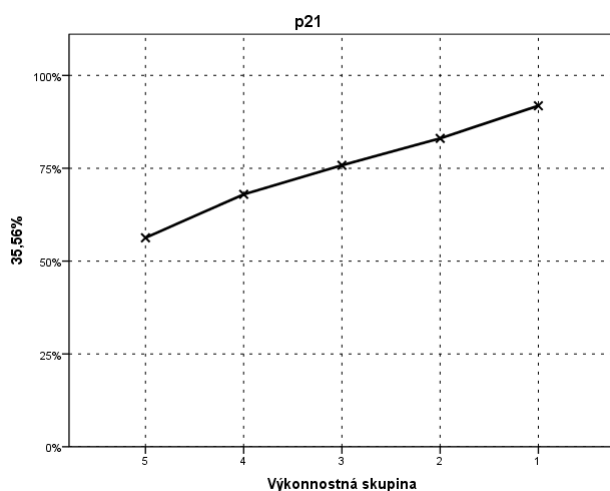
21 V ktorom jazykovom štýle sa realizuje komunikácia medzi postavami v ukážke 3?

- (A) v hovorovom
- (B) v náučnom
- (C) v rečníckom
- (D) v administratívnom

Tab. 17 Analýza distraktorov položky 21 – s výberom odpovede

		A21	B21	C21	D21	X21
1	P. Bis.	,25	-,10	-,21	-,07	-,06
2	p	,75	,01	,23	,01	,00
3	N	20172	262	6205	155	100

Z položkovej analýzy vyplýva, že tri štvrtiny žiakov si vybrali správnu možnosť A. Hodnota P. Bis. je pri nej mierne nižšia, čo je spôsobené tým, že úloha bola pre všetkých žiakov menej náročná. Distraktor C si volilo pomerne dosť žiakov, hodnota P. Bis. je však záporná, teda išlo o žiakov celkovo v teste menej úspešných, ktorí nepochopili funkciu a podstatu rečnického štýlu.

Obr. 25 Distribúcia úspešnosti a citlivosť

Údaje, ktoré možno vyčítať z grafu, vykazujú vyhovujúcu citlivosť, položka dobre rozlíšila žiakov všetkých výkonnostných skupín. Žiaci s touto uzavretou úlohou nemali problémy, pre gymnazistov bola veľmi ľahká, pre žiakov stredných odborných škôl a konzervatórií bola ľahká.

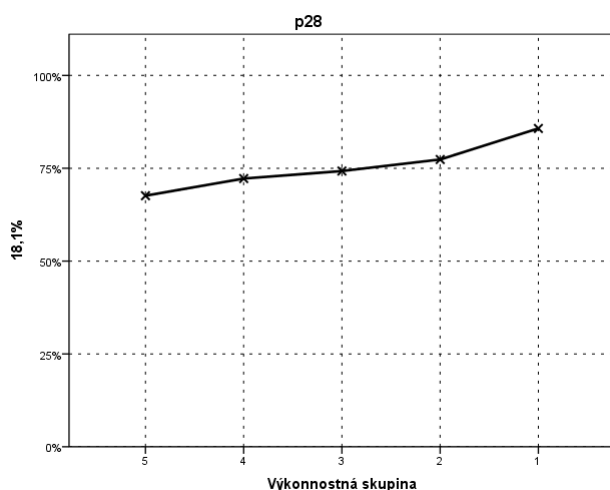
28 V prvom odseku ukážky 4 sa nachádza

- (A) zveličenie.
- (B) popieranie.
- (C) spochybnenie.
- (D) protirečenie.

Tab. 18 Analýza distraktorov položky 28 – s výberom odpovede

		A28	B28	C28	D28	X28
1	P. Bis.	,10	-,11	-,10	,00	-,07
2	p	,75	,02	,06	,16	,01
3	N	20292	569	1576	4220	237

Úloha patrila aj do oblasti čítania s porozumením. Z tabuľky možno vyčítať, že napriek tomu, že až tri štvrtiny maturantov si vybrali správnu odpoveď A, niektorí v teste celkovo úspešnejší žiaci si volili distraktor D, čo opäť vyplýva z povrchného čítania textu ukážky, keď zrejme došlo k tomu, že títo žiaci neprečítali celý odsek, v ktorého závere sa nachádzala jednoznačná hyperbolizácia *celé húfy Satinských*, a bezmyšlienkovite označili možnosť D na základe formulácie z prvej vety ukážky, kde sa hovorilo o *schudobnenej poľskej šľachte*, čo sa však ako protirečenie chápať nedá. Hodnota P. Bis. pri správnej odpovedi je z uvedených príčin nízka.

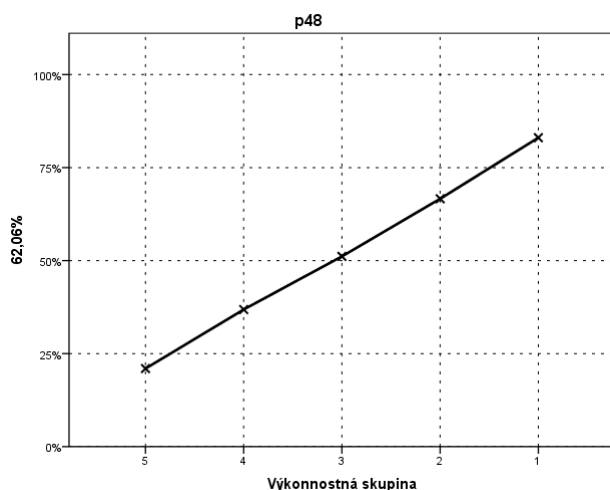

Obr. 26 Distribúcia úspešnosti a citlivosti

Na základe grafu možno konštatovať, že položka nemala vyhovujúcu citlivosť, a keďže bola pre všetkých stredoškolákov približne rovnako ľahká, slabo ich rozlíšila. Aj v teste celkovo najmenej úspešní maturanti ju riešili s vysokou priemernou úspešnosťou pohybujúcou sa okolo 65 %.

48 Do ktorého jazykového štýlu patrí ukážka 6?

Správna odpoveď je *do odborného/odborný/do náučného/náučný/do populárno-náučného/populárno-náučný/do vedeckého/vedecký*.

Obr. 27 Distribúcia úspešnosti a citlivosť

Z grafu vyplýva, že položka ukážkovo rozlíšila žiakov všetkých výkonnostných skupín. Keďže pri nej neboli možnosti výberu z odpovedí, mali žiaci oveľa väčšie ťažkosti s určením jazykového štýlu ukážky, pričom o podobnú úlohu išlo vo vyššie rozoberanej položke č. 21. Úloha mala aj relatívne vyššiu vynechanosť, podobne ako aj ostatné otvorené úlohy k ukážke 6, z čoho možno usudzovať, že niektorí žiaci sa k odbornému textu už viackrát nevracali. Pre žiakov gymnázií bola úloha ľahká, pre ostatných stredoškóľakov bola stredne obťažná.

61 Zvýraznený text v ukážke 8 predstavuje

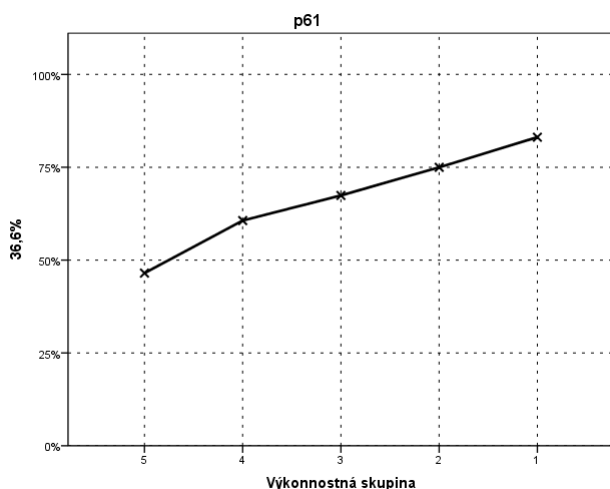
- (A) reportáž o zaujímavej udalosti.
- (B) nepriamu charakteristiku.
- (C) aktuálnu novinovú správu.
- (D) interview s hlavnou postavou.

Tab. 19 Analýza distraktorov položky 61 – s výberom odpovede

		A61	B61	C61	D61	X61
1	P. Bis.	-,09	-,15	,23	-,15	-,10
2	p	,24	,04	,67	,04	,01
3	N	6539	1096	17896	1132	232

Z analýzy položky vyplynulo, že väčšina žiakov si zvolila správnu odpoveď C, pričom hodnota P. Bis. je znížená vzhľadom na obťažnosť položky. Distraktor A pritiahol relatívne

vysoký počet žiakov – podľa zápornej hodnoty P. Bis. išlo o žiakov celkovo v teste menej úspešných, ktorí nerozlíšili základné žánre publicistického štýlu známe aj z každodenného života – reportáž a správu.

Obr. 28 Distribúcia úspešnosti a citlivosti

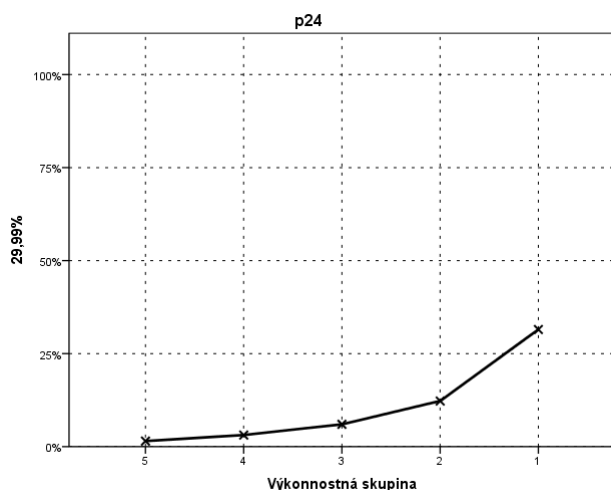
Graf nám preukazuje dobrú rozlišujúcu silu položky. Pre maturantov oboch druhov stredných škôl bola úloha ľahká. Aj v teste najmenej úspešní žiaci ju dokázali riešiť s relatívne vysokou úspešnosťou pohybujúcou sa okolo 45 %.

Priemerná úspešnosť v štylistike je **66,1 %** (GYM 75,8 %, ostatné SŠ 61,3 %).

Oblasť **syntaxe** bola v teste zastúpená štyrmi úlohami, ktorých predpokladaná náročnosť bola na úrovni stupňa 2 (24, 33, 37) a stupňa 1 (40). Špecifickým cieľom úloh bolo aplikovať vedomosti zo syntaxe. Mali testovať myšlienkovú operáciu aplikácia. Zo štatistických výsledkov vyplýva, že úloha č. 24 patrila k veľmi obťažným a mala aj vyššiu neriešenosť. Úlohy č. 33 a 37 patrili k obťažným a úloha č. 40 napriek predpokladanému stupňu náročnosti 1 k stredne obťažným položkám. Všetky syntakticky zamerané úlohy okrem č. 33 vyhovujúco rozlíšili celkovo v teste úspešných žiakov od žiakov v teste celkovo menej úspešných. Najúspešnejší boli žiaci pri otvorenej úlohe zameranej na vyhľadanie podmetu v jednoduchvej vete (40).

24 Vypíšte z ukážky 3 jeden nezhodný prívlastok.

Správna odpoveď je *matky/ženy*.

Obr. 29 Distribúcia úspešnosti a citlivosť

Z grafu možno vyčítať, že úloha odlišila iba celkovo v teste najúspešnejších žiakov od žiakov ostatných výkonnostných skupín. Bola najťažšou úlohou v teste a mala zároveň vysokú vynechanosť, čo dokazuje, že žiaci majú s určovaním nezhodného prívlastku problémy. Bod stratili žiaci aj v prípade, keď vypisovali namiesto jedného vetného člena vetný sklad, pričom na tento nesprávny návyk sme upozorňovali už v minuloročnej správe o MS 2012. Pre gymnazistov bola úloha obťažná, pre žiakov ostatných stredných škôl bola v pásme veľmi obťažných položiek.

33 Koľko jednoduchých dvojčlenných viet sa nachádza v ukážke 5?

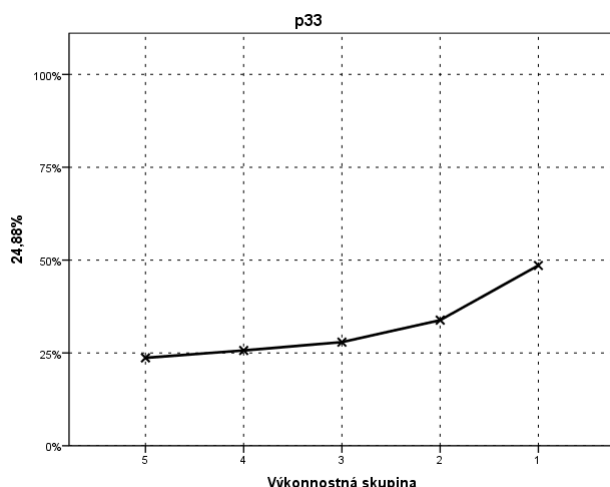
- (A) 1
- (B) 2
- (C) 3
- (D) 4

Tab. 20 Analýza distraktorov položky 33 – s výberom odpovede

		A33	B33	C33	D33	X33
1	P. Bis.	,07	,14	-,17	-,13	-,08
2	p	,46	,32	,15	,06	,01
3	N	12487	8589	4028	1488	306

Pri pohľade na tabuľku je zrejmé, že správnu odpoveď B si zvolil menší počet žiakov než distraktor A, ktorý je navyše kladný, čo znamená, že ani celkovo v teste úspešnejší žiaci

nemajú jasno v problematike delenia viet podľa zloženia a najmä členitosti, a preto nedokázali rozpoznať jednoduchú vetu v krátkej ukážke obsahujúcej dokopy šesť viet vrátane nadpisu (3 zložené súvetia, 2 jednoduché rozvité vety, 1 jednočlenná menná veta).

Obr. 30 Distribúcia úspešnosti a citlivosť

Z grafu vyplýva, že položka slabo rozlíšila žiakov, výraznejšie odlišila iba žiakov prvej výkonnostnej skupiny, ktorí ju však riešili s nízkou priemernou úspešnosťou blížiacou sa len k 50 %. Úloha bola pre žiakov oboch druhov stredných škôl obťažná a potvrdila, že maturanti majú vo vedomostiach zo syntaxe medzery.

37 Ktorý typ vedľajšej vety sa v prvom súvetí ukážky 5 opakuje?

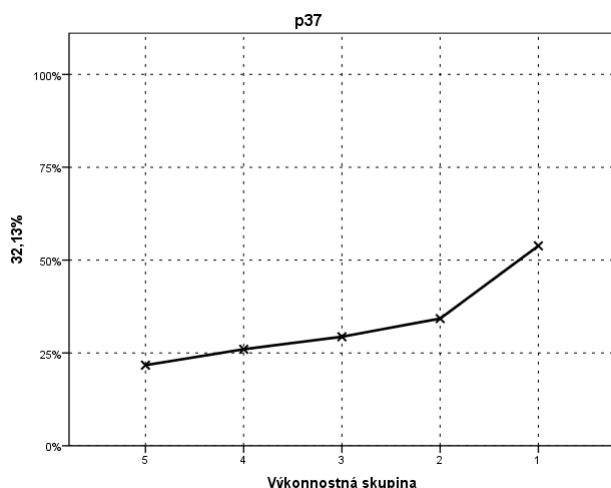
- (A) príslovková časová
- (B) prívlastková
- (C) príslovková spôsobová
- (D) predmetová

Tab. 21 Analýza distraktorov položky 37 – s výberom odpovede

		A37	B37	C37	D37	X37
1	P. Bis.	-,08	,18	-,13	,02	-,07
2	p	,30	,33	,15	,20	,02
3	N	7960	8885	4135	5363	551

Z analýzy distraktorov vyplýva, že niektorí celkovo v teste úspešnejší žiaci sa opäť nechali zlákať distraktorom D, ktorého hodnota P. Bis. je kladná. Napriek tomu si správnu odpoveď B

zvolil najväčší počet žiakov. Prítomnosť spojky *keď* v danom súvetí mohla skôr nabádať k voľbe distraktora A, ktorý si zvolilo 30 % celkovo v teste menej úspešných žiakov, napriek tomu si celkovo v teste úspešnejší žiaci vybrali *predmetovú vedľajšiu vetu*, ktorá sa nielenže v danom súvetí neopakuje, ale nenachádza sa v ňom ani raz.

Obr. 31 Distribúcia úspešnosti a citlivosť

Podobne ako predchádzajúca analyzovaná položka i táto výraznejšie odlišila iba žiakov prvej výkonnostnej skupiny od ostatných. Jej citlivosť však bola na rozdiel od predošlej položky vyhovujúca a tiež priemerná úspešnosť celkovo v teste najúspešnejších žiakov sa v nej pohybovala na úrovni okolo 55 %. Pre gymnazistov bola úloha v pásme strednej obťažnosti, pre žiakov ostatných stredných škôl bola obťažná.

Priemerná úspešnosť v syntaxi je **32,8 %** (GYM 42,4 %, ostatné SŠ 28,0 %).

Zvuková stránka jazyka bola v teste zastúpená tromi úlohami s výberom odpovede (13, 35, 42), pričom ich predpokladaná náročnosť bola na stupni 2 a ich špecifickým cieľom bolo aplikovať vedomosti z fonetiky. Mali testovať myšlienkovú operáciu aplikácia. Podľa štatistických ukazovateľov vyšli dve úlohy v pásme ľahkých položiek (35, 42), položka č. 13 sa ukázala ako stredne obťažná. Všetky položky mali vyhovujúcu citlivosť a dobre rozlíšili žiakov.

Najúspešnejší boli žiaci pri úlohe zameranej na znelostnú asimiláciu (35), menej úspešní boli pri aplikácii pravidla o rytmickej krátení (13).

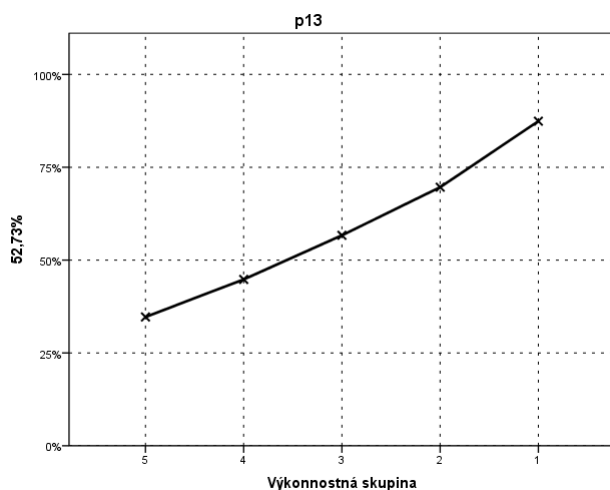
13 V ktorom z nasledujúcich slov sa uplatnilo pravidlo o rytmickej krátení?

- (A) *kategóriou*
- (B) *literárny*
- (C) *posúdia*
- (D) *uzávierka*

Tab. 22 Analýza distraktorov položky 13 – s výberom odpovede

		A13	B13	C13	D13	X13
1	P. Bis.	-,18	,34	-,15	-,14	-,08
2	p	,14	,59	,10	,16	,01
3	N	3722	15773	2724	4384	293

Z tabuľky vyplýva, že správnu odpoveď B si vybral najväčší počet žiakov, distraktory pritiahli približne rovnaké počty žiakov, pričom hodnoty P. Bis. sú pri nich záporné, čo znamená, že si ich volili žiaci celkovo v teste menej úspešní. Z distraktorov si žiaci najviac vyberali D – zrejme vzhľadom na menej typické zadanie úlohy vyžadujúce si vyhľadanie *uplatneného* a nie *porušeného* pravidla o rytmickej krátení.

Obr. 32 Distribúcia úspešnosti a citlivosti

Graf nám dokazuje vyhovujúcu rozlišovaciu silu položky, ktorá dobre rozlíšila žiakov všetkých výkonnostných skupín. Pre gymnazistov bola úloha ľahká, pre žiakov ostatných stredných škôl bola stredne ťažná.

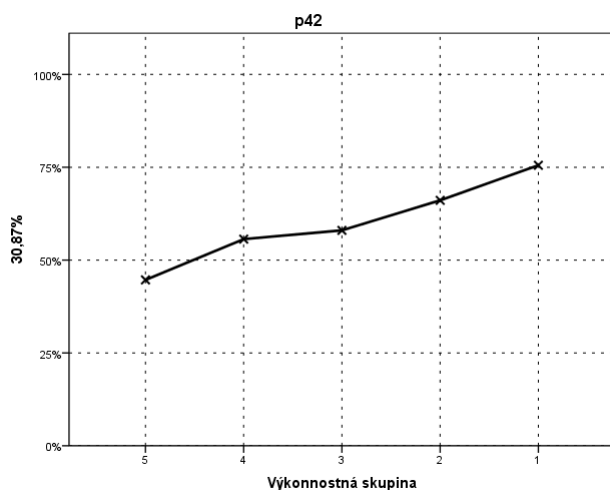
42 Z koľkých slabík sa skladá slovo *racionálny*?

- (A) 6
- (B) 3
- (C) 4
- (D) 5

Tab. 23 Analýza distraktorov položky 42 – s výberom odpovede

		A42	B42	C42	D42	X42
1	P. Bis.	-,08	-,15	-,10	,17	-,04
2	p	,01	,03	,35	,60	,00
3	N	219	909	9548	16137	70

Z tabuľky vyplýva, že väčšina žiakov si vybrala správnu odpoveď D. Hodnota P. Bis. je pri nej nižšia vzhľadom na obťažnosť úlohy. Napriek tomu, že úloha na počet slabík v cudzích slovách so samohláskovou skupinou je už tradičným typom úlohy v testoch EČ MS, 35 % žiakov si volilo distraktor C, teda možno skonštatovať, že viacerí maturanti majú stále ťažkosti s rozlíšením slabične nedeliteľnej dvojhlásky a rozdeliteľnej samohláskovej skupiny.

Obr. 33 Distribúcia úspešnosti a citlivosti

Z grafu vyplýva, že úloha mala vyhovujúcu citlivosť a rozlíšila žiakov celkovo v teste úspešných od žiakov celkovo v teste najmenej úspešných. Pre gymnazistov bola úloha ľahká, pre ostatných maturantov bola stredne obťažná.

Priemerná úspešnosť v oblasti zvukovej stránky jazyka je **64,0 %** (GYM 76,3 %, ostatné SŠ 57,9 %).

Na **pravopis** bolo zameraných päť položiek – uzavreté úlohy č. 2, 12, 44 a otvorené úlohy č. 32 a 39. Úloha č. 2 bola zameraná aj na morfológiu, úloha č. 44 aj na čítanie s porozumením. Všetky položky z oblasti pravopis mali predpokladanú náročnosť na stupni 2, ich špecifickým cieľom bolo aplikovať vedomosti z ortografie a mali testovať myšlienkovú operáciu aplikácia. Podľa štatistických výsledkov sú dve položky v pásme ľahkých (32 a 39), dve v pásme stredne ťažných (12, 44) a jedna položka patrí k ťažným (2). Všetky položky mali vyhovujúcu citlivosť a dobre rozlíšili žiakov.

Žiakom nespôsobilo väčšie problémy správne napísanie skratky (32) či obyvateľského mena (39). Problematické pre nich bolo správne písanie názvu inštitúcie (12) a použitie spojovníka (44).

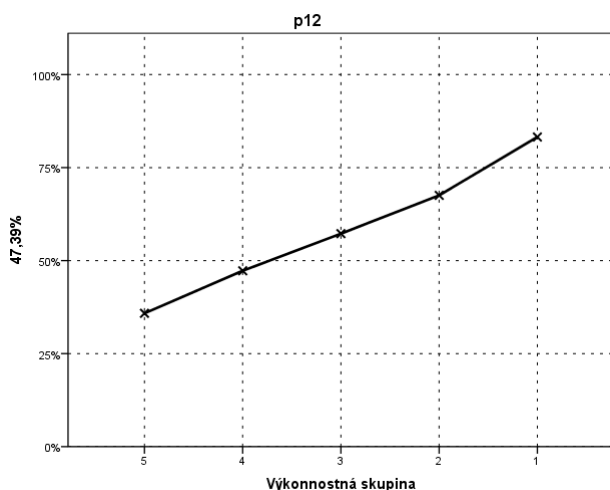
12 V ktorej možnosti je pravopisne správne uvedená adresa organizátora súťaže?

- (A) Slovenský literárny fond, Štúrova 14, 815 40 Bratislava
- (B) Slovenský Literárny fond, Štúrová 14, 815 40 Bratislava
- (C) Slovenský Literárny Fond, Štúrová 14, 815 40 Bratislava
- (D) Slovenský Literárny fond, Štúrova 14, 815 40 Bratislava

Tab. 24 Analýza distraktorov položky č. 12 s výberom odpovede

		A12	B12	C12	D12	X12
1	P. Bis.	,29	-,11	-,27	,01	-,02
2	p	,58	,10	,22	,09	,00
3	N	15662	2719	6038	2405	69

Z analýzy vyplýva, že väčšina žiakov si zvolila správnu odpoveď A. Hodnota P. Bis. pri distraktore D je kladná, hoci si ho zvolil najmenší počet žiakov. Môže to byť znakom toho, že i niektorí celkovo v teste úspešní žiaci neovládajú pravopis (v tomto prípade písanie veľkých a malých písmen) v dostatočnej miere. Príčinou môže byť vplyv zahraničných, najmä anglických názvov, čo dokazuje aj počet žiakov pri distraktore C, v ktorom bol celý názov inštitúcie napísaný veľkými začiatočnými písmenami (ako je to obvyklé napr. v angličtine). Avšak celkovo v teste menej úspešní žiaci, ktorí si tento distraktor zvolili, už neodlíšili písanie *a/á* v názve ulice *Štúrova*.

Obr. 34 Distribúcia úspešnosti a citlivosti

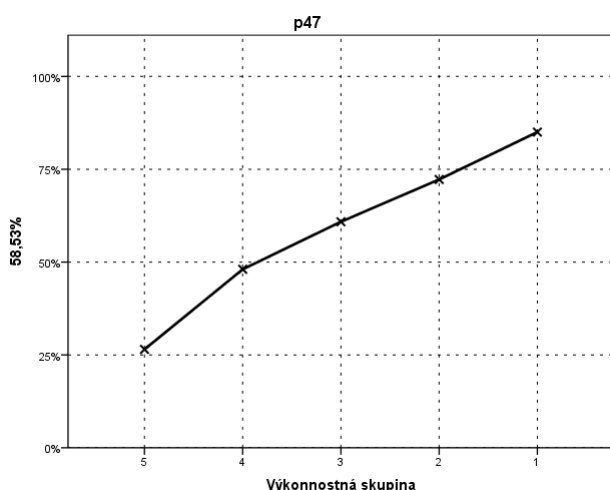
Z grafu možno vyčítať, že položka dobre rozlíšila žiakov všetkých výkonnostných skupín. Úloha bola pre žiakov gymnázií ľahká, pre ostatných maturantov stredne ťažná.

Priemerná úspešnosť v pravopise je **58,7 %** (GYM 67,6 %, ostatné SŠ 54,3 %).

Do oblasti **komunikácie** patrila otvorená položka č. 47, ktorá sa týkala neverbálnej komunikácie. Jej predpokladaná náročnosť bola na stupni 2 a úloha mala testovať myšlienkovú operáciu aplikácia.

47 Vypíšte z ukážky 6 v poradí prvé slovné spojenie, ktoré označuje spôsob neverbálnej komunikácie.

Správna odpoveď je *jednoduché gestá/gestá rúk/jednoduché gestá rúk*.

Obr. 35 Distribúcia úspešnosti a citlivosti

Údaje z grafu svedčia o veľmi dobrej rozlišujúcej sile položky, ktorá výrazne rozlíšila žiakov všetkých výkonnostných skupín. Žiaci mohli stratiť pri riešení úlohy bod, ak neuviedli v odpovedi celé *slovné spojenie* a vypisovali iba slovo *gestá*, prípadne vypisovali slovo *ukazuje*, ktoré jednak netvorilo slovné spojenie, a jednak v texte nasledovalo až za správnu odpoveďou. Pre žiakov gymnázií bola úloha ľahká, pre ostatných maturantov predstavovala stredne ťažnú položku.

Priemerná úspešnosť v komunikácii je **61,2 %** (GYM 75,3 %, ostatné SŠ 54,2 %).

3.3.3 Literatúra

Priemerná úspešnosť **49,3 %** (GYM 62,8 %, SOŠ 42,6 %)

Oblasť **literárnej histórie** bola v teste zastúpená štyrmi uzavretými úlohami (4, 5, 36, 43) a jednou úlohou s krátkou odpoveďou (8). Tri úlohy (4, 8, 43) mali predpokladaný stupeň náročnosti 1, pričom mali testovať nižšiu myšlienkovú operáciu reprodukcia, dve úlohy mali predpokladanú náročnosť na stupni 2 a mali testovať myšlienkovú operáciu aplikácia. Špecifickým cieľom úloh bolo využitie vedomostí o známom diele a aplikácia vedomostí z dejín literatúry. Na základe štatistických údajov sú tri položky v pásme ľahkých (5, 36, 43), jedna medzi ťažnými (4) a jedna napriek svojej predpokladanej náročnosti medzi veľmi ťažnými (8). Položka č. 8 má navyše podľa štatistických ukazovateľov druhú najvyššiu neriešenosť spomedzi všetkých položiek testu. Všetkých päť položiek však zaznamenalo vyhovujúcu citlivosť, a teda dobre rozlíšilo žiakov celkovo v teste úspešnejších od žiakov v teste celkovo menej úspešných.

Žiakom spôsobovala najväčšie ťažkosti identifikácia literárneho smeru (8) a aplikácia poznatkov o diele povinnej literatúry (4). Relatívne úspešnejší boli žiaci pri aplikácii všeobecných poznatkov o literárnej postave z povinného diela (5).

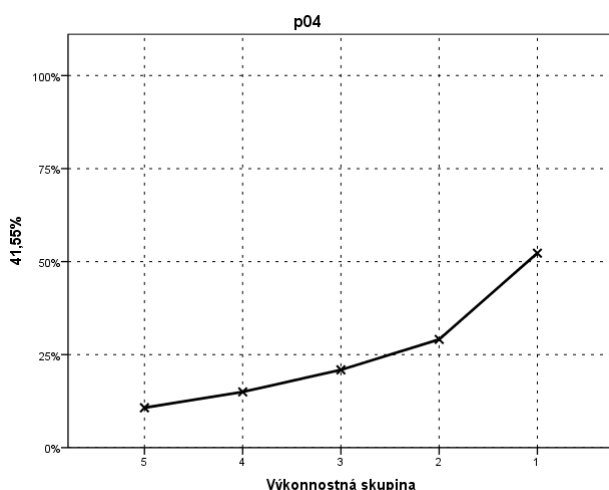
4 Ktorý prírodný úkaz opísal autor v závere románu Jozef Mak, keď chcel naznačiť smrť July?

- (A) búrku
- (B) inovať
- (C) dúhu
- (D) vánok

Tab. 25 Analýza distraktorov položky č. 4 s výberom odpovede

		A04	B04	C04	D04	X04
1	P. Bis.	-,07	,28	,00	-,18	-,04
2	p	,31	,26	,03	,39	,01
3	N	8290	6885	919	10622	171

Z analýzy distraktorov vyplýva, že iba 26 % žiakov si zvolilo správnu možnosť B. Je zaujímavé, že viac žiakov si zvolilo až dva distraktory – A a D, ich hodnoty P. Bis. sú však záporné, išlo teda o žiakov celkovo v teste menej úspešných. Je predpoklad, že žiaci celkovo v teste úspešnejší, ktorí si správne vybrali B, povinné dielo skutočne čítali a spomenúť si s pomocou štyroch možností na správnu odpoveď im nerobilo problém. Distraktor D si žiaci mohli voliť pod vplyvom textu ukážky 1, v ktorom sa spomínal *viator*. Celá ukážka sa však vzťahovala k začiatku románu, nie k jeho koncu.

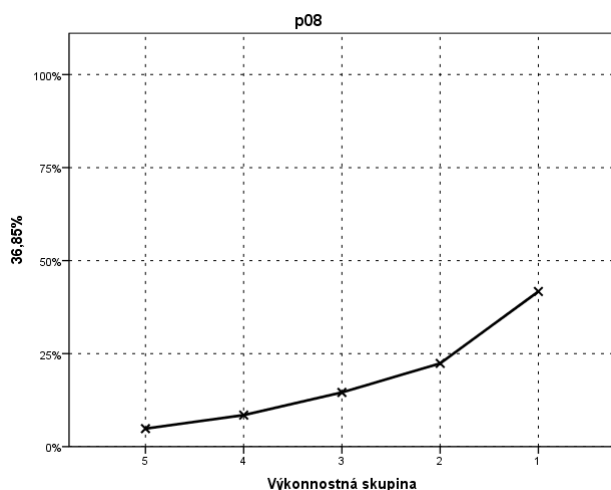

Obr. 36 Distribúcia úspešnosti a citlivosti

Graf preukazuje dobrú rozlišovaciu silu položky, ktorá výraznejšie odlíšila najúspešnejších žiakov v teste. Aj títo ju však riešili s nízkou priemernou úspešnosťou pohybujúcou sa tesne nad 50 %. Pre gymnazistov bola úloha stredne obtiažná, pre ostatných maturantov až veľmi obtiažná.

8 V románe Jozef Mak nájdeme prvky lyrizovanej prózy. Ako sa nazýva literárny smer, v ktorom u nás lyrizácia v próze dosiahla vrchol?

Správna odpoveď je *naturizmus/próza naturizmu/naturistická próza*.

Obr. 37 Distribúcia úspešnosti a citlivost'

Graf podobne ako pri predchádzajúcej analyzovanej úlohe preukazuje vyhovujúcu citlivosť položky, ktorá výraznejšie odlišila celkovo v teste najúspešnejších žiakov, ktorí však mali pri jej riešení ťažkosti a ich priemerná úspešnosť nedosiahla ani 45 %. Žiaci majú problém s určením znakov literárnych období a smerov. Dôkazom toho môžu byť nesprávne odpovede žiakov, medzi ktorými sa objavovali napr. *romantizmus*, *naturalizmus*, či dokonca *klasicizmus* alebo *humanizmus*. Mnohí žiaci vďaka nepozornému čítaniu zadania uvádzali odpoveď *lyrizovaná próza*. Až 24 % žiakov túto položku neriešilo, pre gymnazistov bola obťažná, pre zvyšok maturantov veľmi obťažná.

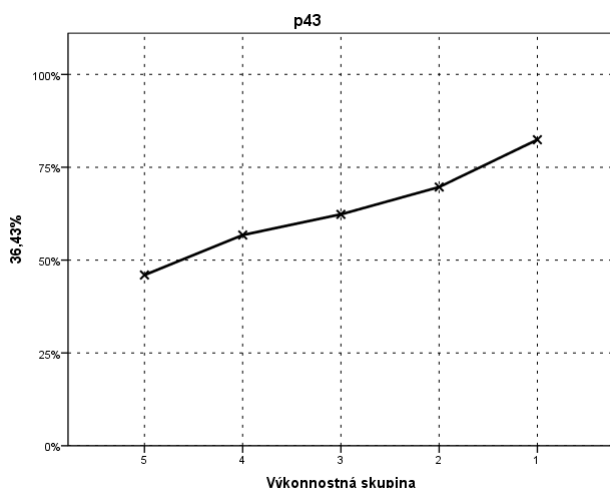
43 V ktorej možnosti sú literárne obdobia uvedené chronologicky správne?

- (A) klasicizmus, starovek, renesancia, romantizmus
- (B) starovek, renesancia, klasicizmus, romantizmus
- (C) starovek, klasicizmus, renesancia, romantizmus
- (D) starovek, renesancia, romantizmus, klasicizmus

Tab. 26 Analýza distraktorov položky č. 43 s výberom odpovede

		A43	B43	C43	D43	X43
1	P. Bis.	-,13	,22	-,05	-,17	-,07
2	p	,01	,63	,16	,18	,01
3	N	340	17062	4365	4966	158

Z tabuľky vyplýva, že väčšina žiakov si vybrala správnu odpoveď B. Nižšia hodnota P. Bis. je daná tým, že úloha zameraná iba na jednoduchú myšlienkovú operáciu reprodukciu – v tomto prípade chronológie literárnych období – nerobila väčšine maturantov problémy. Ako sme sa však presvedčili pri predchádzajúcej analyzovanej položke, žiaci majú popri dobrých znalostiach o chronológii literárnych smerov veľké ťažkosti s ich charakteristikou, a tým aj s ich samotnou podstatou.

Obr. 38 Distribúcia úspešnosti a citlivosť

Z grafu je zrejmé, že úloha dobre rozlíšila žiakov všetkých výkonnostných skupín, aj celkovo v teste najmenej úspešní žiaci ju riešili s dobrou priemernou úspešnosťou na úrovni 45 %. Pre žiakov gymnázií bola úloha ľahká, pre ostatných stredoškolákov stredne ťažná.

Priemerná úspešnosť v literárnej histórii je **47,1 %** (GYM 60,9 %, ostatné SŠ 40,2 %).

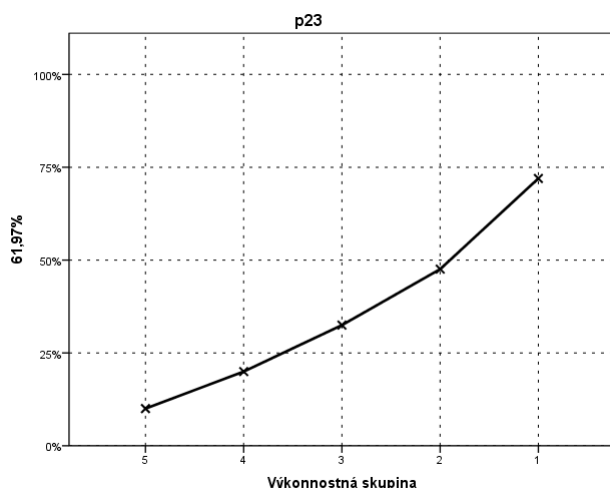
Literárnu teóriu zastupovali v teste štyri uzavreté (5, 51, 52, 53) a štyri otvorené úlohy (23, 46, 56, 63), z ktorých jedna (5) sa prekrývala aj s literárnou históriou. Všetky úlohy testovanej oblasti mali predpokladanú náročnosť na stupni 2. Ich špecifickým cieľom bolo aplikovať vedomosti z teórie literatúry. Úlohy mali testovať myšlienkovú operáciu aplikácia. Zo štatistických výsledkov vyplýva, že v rámci položiek testovanej oblasti boli zastúpené všetky stupne ťažkosti. Položka č. 53 vyšla ako veľmi ľahká, položky č. 5 a 51 vyšli ako ľahké. Do pásma stredne ťažných položiek sa zaradili tri položky (46, 52, 56), položka č. 23 vyšla ako ťažná a položka č. 63, ktorá mala aj najvyššiu neriešenosť spomedzi všetkých testových položiek (až 47,05 %), sa ukázala ako veľmi ťažná a bola druhou najťažšou

úlohou v teste. Všetky položky z danej oblasti mali vyhovujúcu citlivosť, avšak najlepšie žiakov všetkých výkonnostných skupín rozlíšili položky č. 23 a 46.

Žiaci úspešnejšie aplikovali svoje vedomosti o druhoch lyriky (51) a rýmu (53), väčšie ťažkosti im spôsobilo určenie básnického prívlastku (52) a správna aplikácia literárnovedných termínov (23, 46, 56, 63).

23 Ako sa nazývajú samostatné prehovory Petruccia v ukážke 3?

Správna odpoveď je *replika/repliky*.

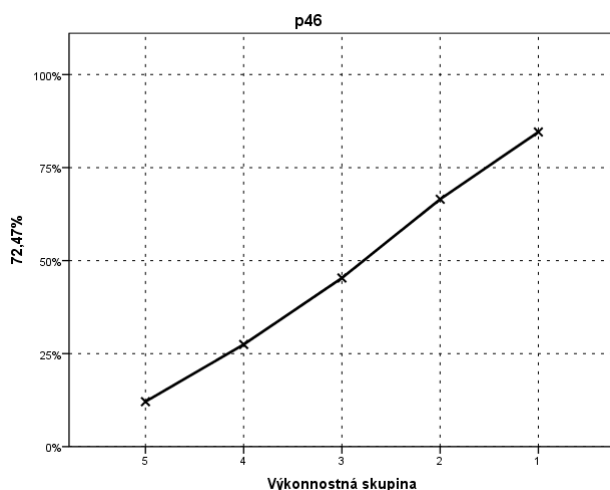

Obr. 39 Distribúcia úspešnosti a citlivosti

Na základe grafu možno usúdiť, že úloha mala vyhovujúcu citlivosť a dobre rozlíšila žiakov všetkých výkonnostných skupín, pričom najvýraznejšie odlíšila celkovo v teste najúspešnejších žiakov, ktorí pri jej riešení dosiahli priemernú úspešnosť okolo 70 %. Žiaci stratili bod, ak napísali nesprávnu odpoveď *monológ*. Napriek tomu, že aj termín *replika* sa stáva už tradičnou záležitosťou v testoch EČ MS, bola úloha pre gymnazistov stredne obťažná, pre ostatných maturantov bola obťažná.

46 Vypíšte z ukážky 6 jedno slovo, ktoré je aj odborným názvom umeleckého výrazového prostriedku.

Správna odpoveď je *alegória*.

Obr. 40 Distribúcia úspešnosti a citlivosť

Z grafu možno vyčítať, že položka mala vysokú citlivosť a ukázkovo rozlíšila žiakov všetkých výkonnostných skupín. Žiaci gymnázií mali s touto položkou oveľa menšie problémy než žiaci ostatných stredných škôl. Pre gymnazistov bola úloha ľahká, pre ostatných až obťažná. Ako sme už spomínali vyššie, otvorené úlohy k ukážke 6 mali celkovo vyššiu neriešenosť, práve s týmto faktom môže súvisieť aj nízka úspešnosť žiakov stredných odborných škôl a konzervatórií, ktorí sa k odbornému textu s cieľom nájsť požadovaný literárnovedný termín vracali povrchné, alebo sa k nemu už nevrátili vôbec.

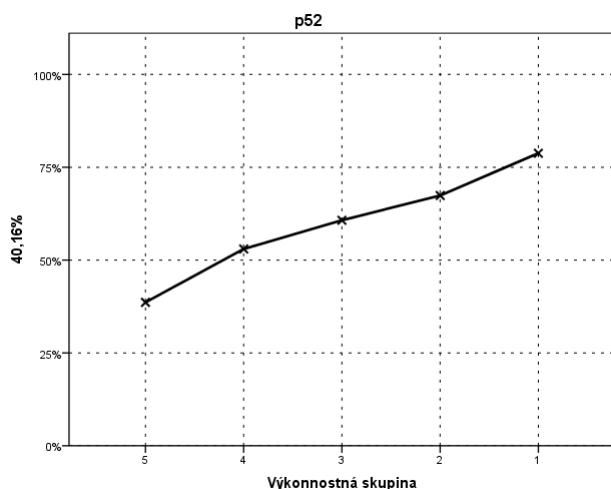
52 V ktorom z uvedených slovných spojení sa nachádza epiteton?

- (A) hudbou Beethovena
- (B) detské srdce
- (C) klukatá cesta
- (D) sladký sen

Tab. 27 Analýza distraktorov položky č. 52 s výberom odpovede

		A52	B52	C52	D52	X52
1	P. Bis.	-,08	-,10	-,14	,24	-,08
2	p	,13	,11	,15	,60	,01
3	N	3468	2884	4068	16060	402

Z tabuľky vyplýva, že väčšina žiakov si vybrala správnu odpoveď. Žiaci pochopili podstatu epiteta a dokázali vylúčiť distraktory, ktoré síce obsahovali slovné spojenia použité v básni z ukážky 7, avšak tieto sa v položke ocitli ako izolované výrazy, ktoré v bežnom kontexte nenadobúdajú umelecký odtienok. Podľa hodnôt P. Bis. pri jednotlivých možnostiach možno súdiť, že distraktory si volili žiaci celkovo v teste menej úspešní.

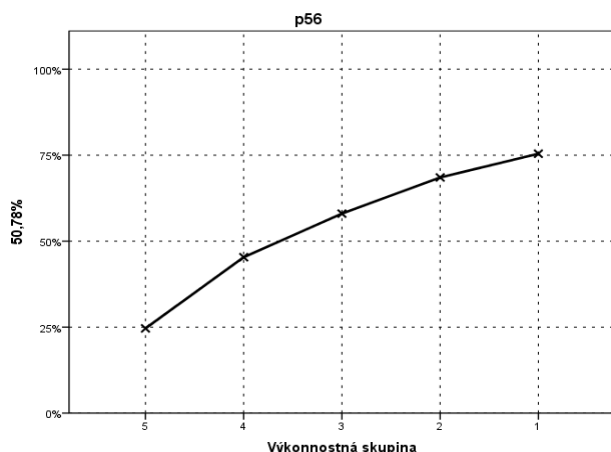
Obr. 41 Distribúcia úspešnosti a citlivosti

Z grafu vyplýva, že úloha mala vyhovujúcu citlivosť a dobre rozlíšila celkovo v teste najúspešnejších žiakov od žiakov v teste najmenej úspešných. Pre žiakov gymnázií bola úloha ľahká, pre ostatných maturantov stredne obtiažná.

56 Ktorý umelecký jazykový prostriedok predstavuje zvýraznené slovné spojenie?

Len majster zvládne jeho klávesnicu.

Správna odpoveď je *metafora/metaforu*.

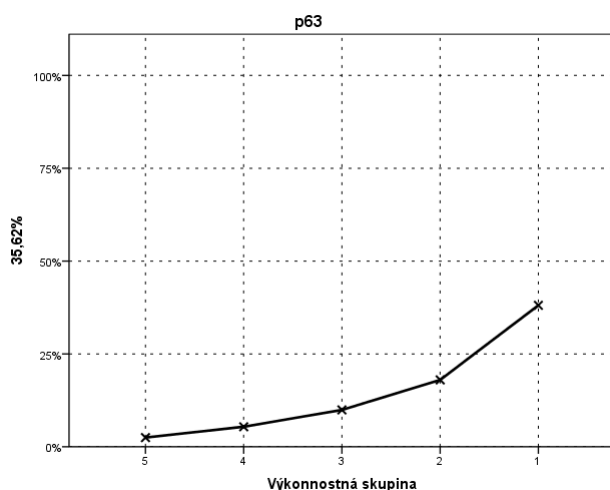

Obr. 42 Distribúcia úspešnosti a citlivosti

Údaje z grafu dokazujú, že úloha dobre rozlíšila žiakov, pričom najvýraznejšie odlíšila celkovo v teste najmenej úspešných žiakov, ktorých priemerná úspešnosť sa pohybovala iba na úrovni 25 %. Žiaci stratili bod, ak napísali napr. nesprávnu odpoveď *metonymia* – mohlo ich spliesť, ak si nesprávne interpretovali hlavnú myšlienku básne a *jeho klávesnicou* mali na mysli Beethovena. V takom prípade by išlo o metonymiu. Vypísaný verš však narážal na „klávesnicu života“, na to, ako žiť a prežiť rôzne úskalia života. Teda išlo o klasickú metaforu. Vzhľadom na špecifikáciu testu EČ MS rešpektujúcu aj staršie cieľové požiadavky z roku 2008 by sa v teste EČ MS *metonymia* objaviť nemohla, keďže sa v spomínanom záväznom pedagogickom dokumente nenachádza. Pre gymnazistov bola úloha ľahká, pre žiakov stredných odborných škôl a konzervatórií bola stredne ťažná.

63 Napíšte termín označujúci vtipný, prekvapujúci záver rozprávania, ktorý však v ukážke 8 chýba.

Správna odpoveď je *pointa*.

Obr. 43 Distribúcia úspešnosti a citlivosť

Z grafu vyplýva, že hoci úloha patrila medzi najťažšie, s vyhovujúcou citlivosťou rozlíšila žiakov – najmä celkovo v teste najúspešnejších, ktorí však mali s touto položkou problémy, keďže ich priemerná úspešnosť sa tu pohybovala iba okolo 40 %. Úloha mala aj najvyššiu neriešenosť – až 47 %, z toho tretina žiakov sa k predposlednej položke testu ani nedostala. Ako sme spomenuli vyššie – aplikácia literárnovedných termínov v praxi spôsobuje žiakom oboch druhov škôl ťažkosti. Pre gymnazistov bola úloha ťažná, pre ostatných maturantov veľmi ťažná.

Priemerná úspešnosť v oblasti teórie literatúry je **52,6 %** (GYM 65,9 %, ostatné SŠ 46,1 %).

Po vyhodnotení testu je možné skonštatovať, že úspešnosť žiakov v teste bola jednoznačne vyššia na gymnáziách, žiaci z ostatných stredných škôl dosiahli v každej oblasti nižšiu priemernú úspešnosť. Najmarkantnejší rozdiel v úspešnosti sa medzi žiakmi jednotlivých druhov škôl prejavil pri položke č. 46. Najmenšie rozdiely v priemernej úspešnosti gymnazistov a ostatných stredoškolákov boli pri veľmi ľahkých položkách č. 18, 20 a pri ľahkej položke č. 32.

Tab. 28 Priemerná úspešnosť žiakov v oblastiach podľa druhu školy

SJL	Priemer		
	Druh školy		
	GYM	Ostatné SŠ	spolu
Čítanie s porozumením	79,3	64,5	69,4
Jazyková zložka	69,8	53,5	58,9
Zvuková stránka jazyka	76,3	57,9	64,0
Pravopis	67,6	54,3	58,7
Lexikológia	79,6	66,8	71,0
Morfológia	62,0	36,9	45,2
Syntax	42,4	28,0	32,8
Štylistika	75,8	61,3	66,1
Komunikácia	75,3	54,2	61,2
Literárna zložka	62,8	42,6	49,3
Literárna história	60,9	40,2	47,1
Literárna teória	65,9	46,1	52,6

4 Vyhodnotenie PFIČ MS zo slovenského jazyka a literatúry

Cieľom PFIČ MS je preveriť schopnosť žiaka písať samostatne, žánrovo, štylisticky a gramaticky adekvátne, jasne, zrozumiteľne a na primeranej úrovni podľa cieľových požiadaviek na vedomosti a zručnosti absolventa strednej školy. PFIČ je riadené písanie na základe slovného, vizuálneho alebo sluchového podnetu. Testovali sa ňou zručnosti ako formálne členenie písomného prejavu, dodržanie obsahu, používanie primeraných gramatických štruktúr, rozsah slovnej zásoby, kompozícia, štylizácia a pravopis.

Hodnotenie PFIČ MS SJL riadili vedúci predmetovej komisie na jednotlivých školách. Hodnotiteľmi boli interní učitelia, ktorí majú v aprobácii slovenský jazyk a riadili sa pokynmi vedúceho PK a Pokynmi na hodnotenie PFIČ MS, pričom rešpektovali obsah Cieľových požiadaviek na vedomosti a zručnosti maturantov zo slovenského jazyka a literatúry. PFIČ každého žiaka mali posúdiť dvaja hodnotitelia.

Pri hodnotení PFIČ MS SJL sa hodnotitelia riadili kritériami na hodnotenie, podľa ktorých hodnotili vonkajšiu formu, vnútornú formu a celkový dojem. Maximálny počet bodov za vnútornú formu (obsah, kompozícia, štýl, jazyk, pravopis) bol 20 bodov, maximálny počet bodov za vonkajšiu formu bol 4 body a za celkový dojem 4 body – za celú PFIČ 28 bodov. Úspešnosť žiaka sa udávala v percentách.

PFIČ MS zo SJL mohli žiaci písať 150 minút, pričom mali dodržať rozsah najmenej 1,5 a najviac 3 strany formátu A4. Žiaci si mohli vybrať jednu zo štyroch ponúknutých tém rôznych žánrov. Zvolili si tú tému, v ktorej mohli najviac rozvinúť svoje zručnosti, schopnosti a vedomosti.

Témy PFIČ boli vyhlásené v Slovenskom rozhlase v deň konania externej časti MS. Boli vyžrebované z troch obálok, z ktorých každá obsahovala 4 rôzne zadania.

4.1 Výber tém

PFIČ zo slovenského jazyka a literatúry sme vyhodnocovali na základe údajov o 53 380 žiakoch zo 726 škôl, ktorí mali kompletne ohodnotené všetky oblasti PFIČ.

Témy PFIČ MS 2013

1. Sociálna internetová sieť – náš sluha či pán? (Úvaha)
2. Kam len oko dovidí... (Umelecký opis Slovenska)
3. I malé meškanie môže spôsobiť veľké problémy (Rozprávanie)
4. „Kto teba, pes, smie nazvať psom?

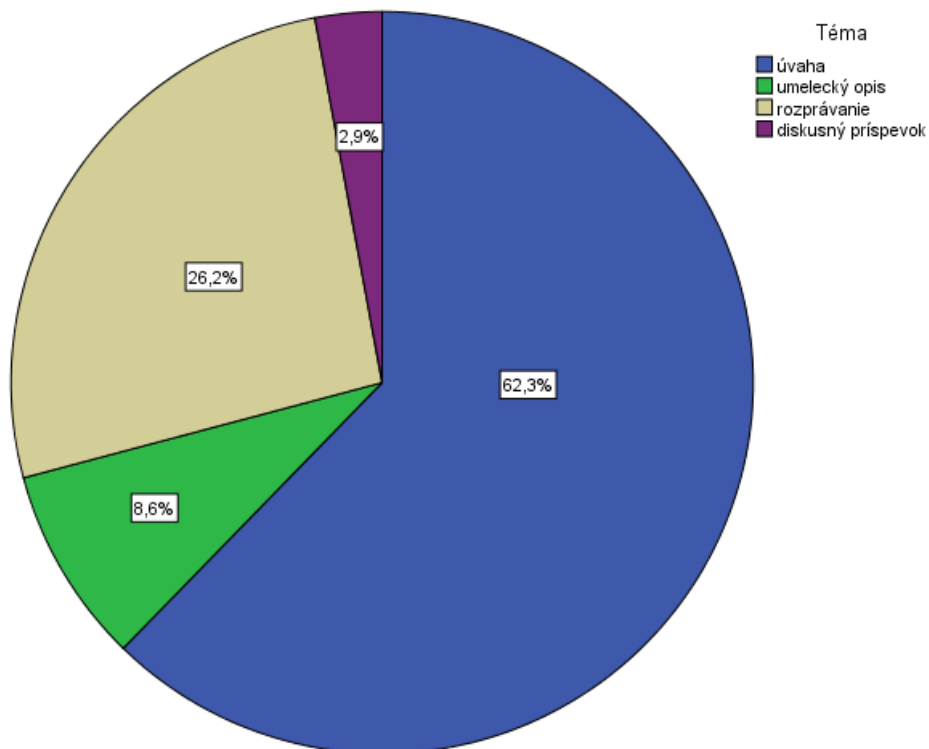
Ty si môj priateľ milý.

Dobre by bolo, keby ťa dejiny pochopili.“ Ján Smrek

(Diskusný príspevok o spolužití človeka a zvierat'a)

Tab. 29 Výber žánrov/tém PFIČ MS

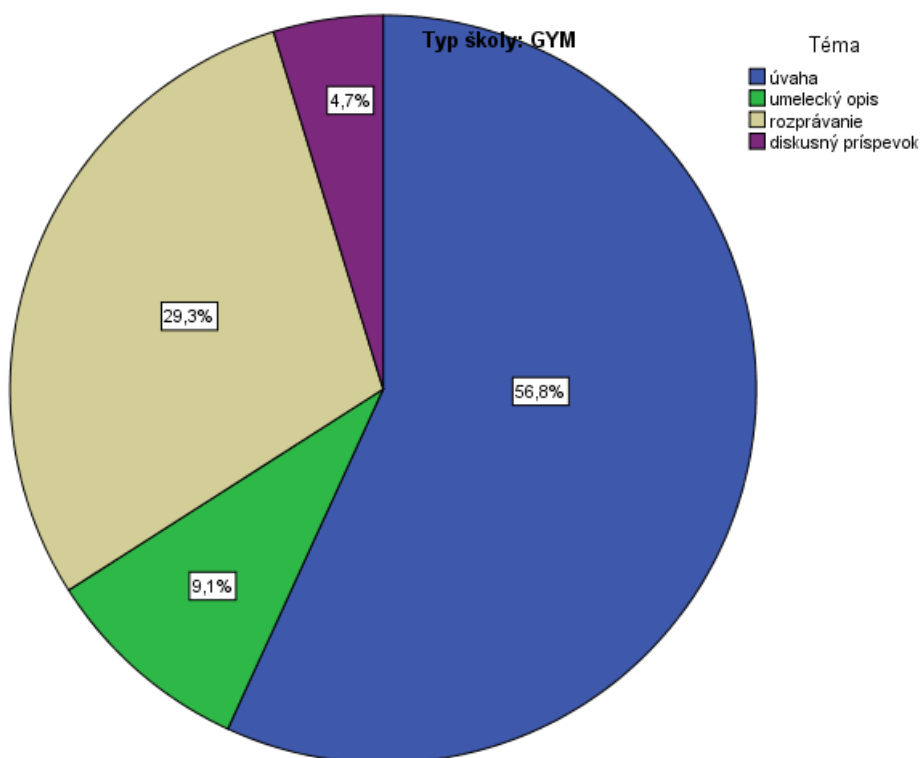
Téma	Počet	%
úvaha	33251	62,3
umelecký opis	4578	8,6
rozprávanie	13999	26,2
diskusný príspevok	1552	2,9
spolu	53380	100,0

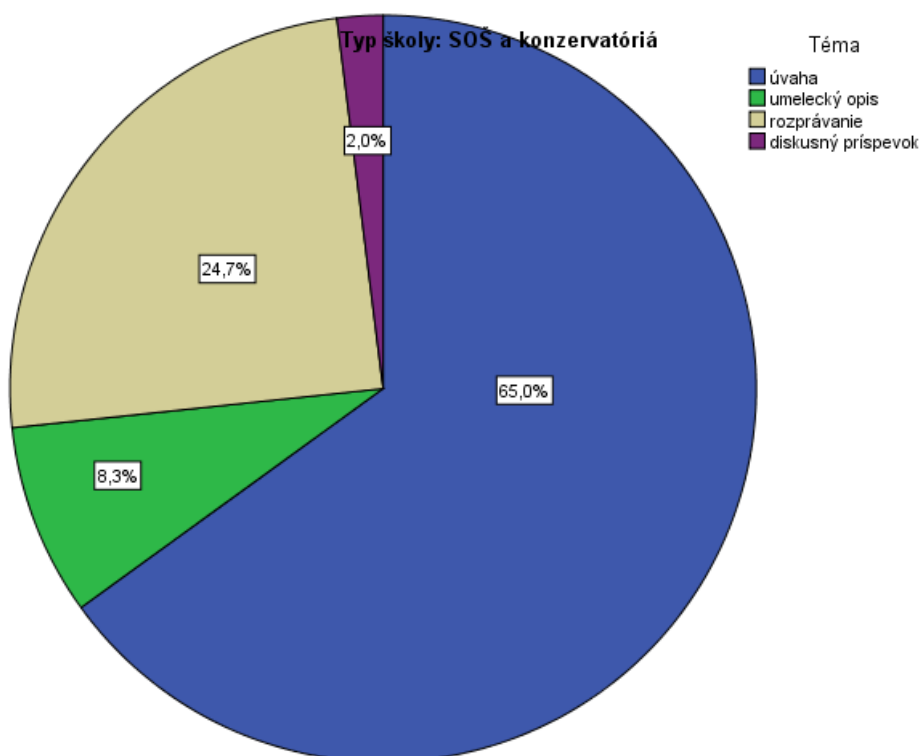
Obr. 44 Pomerné zastúpenie jednotlivých žánrov/tém PFIČ

Ako vyplýva z tabuľky č. 29 i diagramu na obr. 44, väčšina maturantov si volila úvahu, druhým najpočetnejšie zastúpeným žánrom bolo rozprávanie. Najmenej žiakov si vybralo diskusný príspevok, ktorý vo všeobecnosti patrí k náročnejším slohovým útvarom.

Tieto preferencie jednotlivých žánrov zostali zachované aj pri rozdelení škôl podľa druhu, čo dokumentujú nasledujúce diagramy na obr. 45 a 46.

Obr. 45 Výber žánrov/tém podľa druhu školy – gymnáziá

Obr. 46 Výber žánrov/tém podľa druhu školy – SOŠ a konzervatóriá

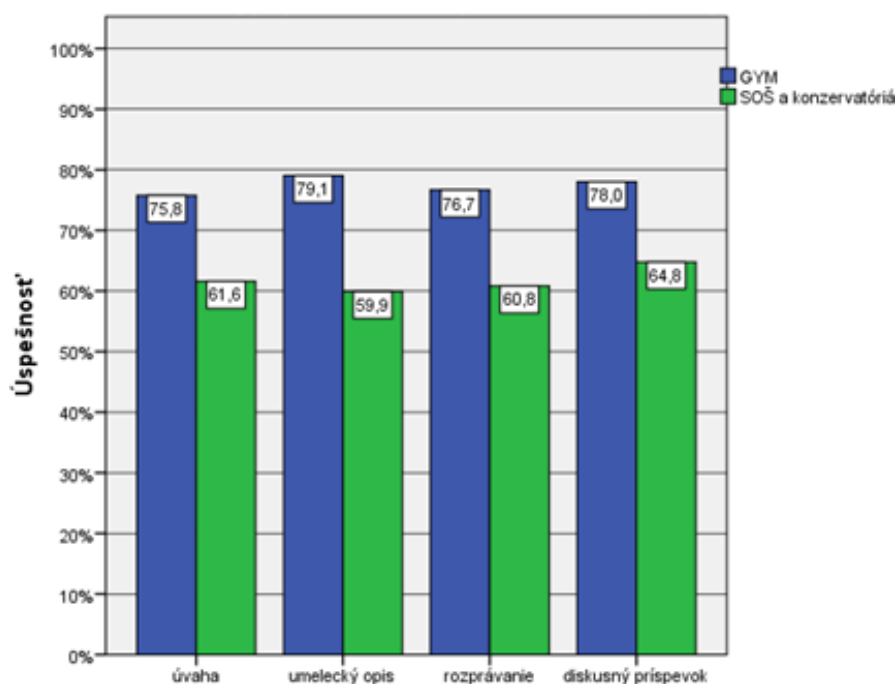
4.2 Úspešnosť PFIČ

Úspešnosť PFIČ MS je **66,4 %**.

Pri analýze PFIČ nás zaujímalo, či výber témy, resp. žánra ovplyvňuje jej úspešnosť. V nasledujúcej tabuľke je uvedená úspešnosť žiakov gymnázií a stredných odborných škôl a konzervatórií podľa zvolenej témy.

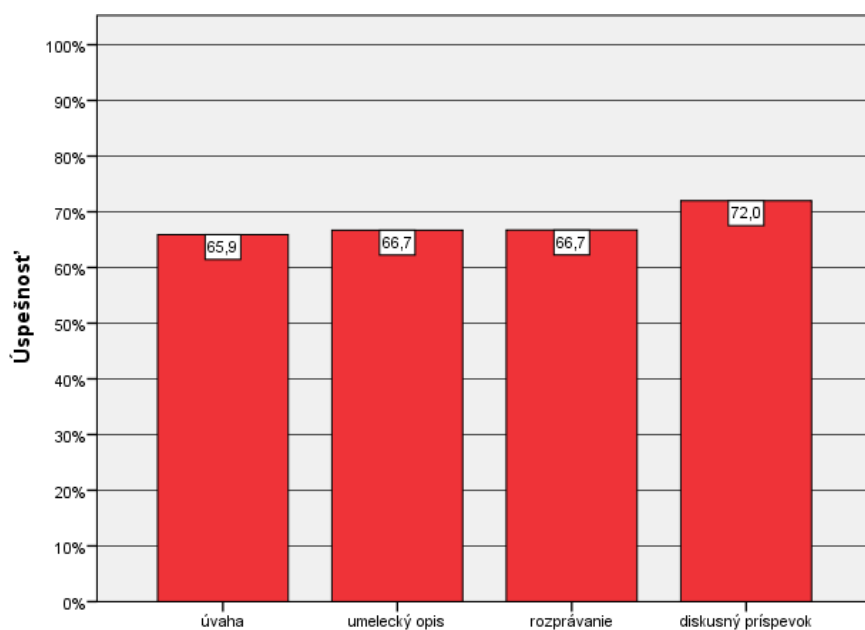
Tab. 30 Úspešnosť PFIČ podľa druhu školy

Téma	Druh školy	N	Priemer %	Štd. chyba priemeru
úvaha	GYM	10124	75,8	,1
	SOŠ a konzervatóriá	23127	61,6	,1
	Spolu	33251	65,9	,1
umelecký opis	GYM	1625	79,1	,4
	SOŠ a konzervatóriá	2953	59,9	,4
	Spolu	4578	66,7	,3
rozprávanie	GYM	5217	76,7	,2
	SOŠ a konzervatóriá	8782	60,8	,2
	Spolu	13999	66,7	,2
diskusný príspevok	GYM	846	78,0	,5
	SOŠ a konzervatóriá	706	64,8	,7
	Spolu	1552	72,0	,5

Obr. 47 Priemerná úspešnosť PFIČ podľa druhu školy a žánra/témy

Výsledky gymnazistov boli vo všetkých žánroch, resp. témach lepšie ako výsledky ostatných stredoškolákov, a to na úrovni strednej vecnej signifikancie. Najväčšie rozdiely v úspešnosti podľa druhu školy sa zistili u žiakov, ktorí si vybrali umelecký opis. Naopak, najmenšie rozdiely boli zistené u žiakov, ktorí si zvolili diskusný príspevok, čo naznačuje, že si ho volia celkovo úspešní žiaci z oboch druhov stredných škôl, ktorým zvládnutie tohto slohového útvaru nespôsobuje väčšie ťažkosti. Napriek tomu, že si diskusný príspevok vybralo najmenej maturantov (iba 2,9 %), je pri ňom dosiahnutá najvyššia priemerná úspešnosť (72 %), čo dokumentuje graf na obr. 48.

Obr. 48 Celková priemerná úspešnosť PFIČ podľa žánra/témy

Žiaci dosiahli v PFIČ MS zo slovenského jazyka a literatúry priemernú úspešnosť 66,4 %, pričom najúspešnejší boli v **obsahu textu** (77,2 %), najnižšiu úspešnosť dosahujú každoročne v **pravopise** (30,4 %).

Tab. 31 Priemerná úspešnosť PFIČ v častiach a celku (%)

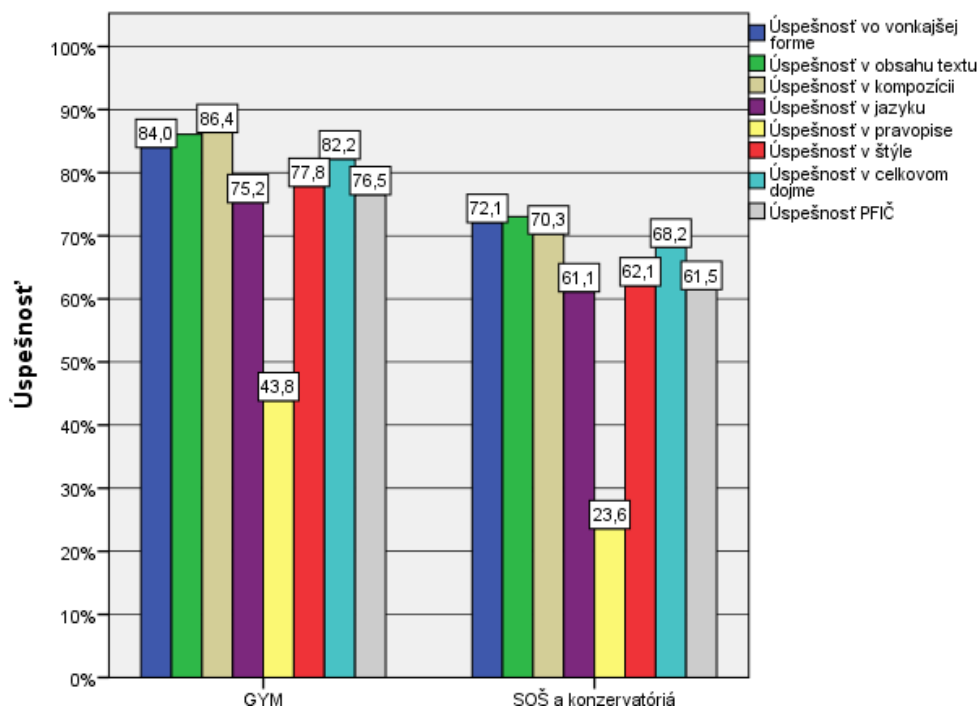
Úspešnosť vo vonkajšej forme	Úspešnosť v obsahu textu	Úspešnosť v kompozícii	Úspešnosť v jazyku	Úspešnosť v pravopise	Úspešnosť v štýle	Úspešnosť v celkovom dojme	Úspešnosť PFIČ
76,1	77,2	75,4	65,6	30,4	67,1	72,7	66,4

Možno konštatovať, že pravopis je už tradične najslabšou zložkou PFIČ, pokiaľ ide o žiacku úspešnosť. Naopak, dlhodobo úspešní sú žiaci v obsahu textu, jeho kompozícii a vonkajšej forme.

Tab. 32 Priemerná úspešnosť žiakov v oblastiach podľa druhu školy

Typ školy	Úspešnosť vo vonkajšej forme	Úspešnosť v obsahu textu	Úspešnosť v kompozícii	Úspešnosť v jazyku	Úspešnosť v pravopise	Úspešnosť v štýle	Úspešnosť v celkovom dojme	Úspešnosť PFIČ
GYM	84,0	86,0	86,3	75,1	43,8	77,7	82,1	76,4
Ostatné SŠ	72,1	72,8	69,9	60,8	23,6	61,7	67,9	61,3
Spolu	76,1	77,2	75,4	65,6	30,4	67,1	72,7	66,4

Podľa uvedenej tabuľky je zrejmé, že najlepšie výsledky dosiahli žiaci SOŠ a konzervatórií v obsahu textu, gymnazisti boli najúspešnejší v kompozícii, najhoršie výsledky dosiahli žiaci oboch druhov škôl v už spomínanej oblasti pravopisu. Tieto výsledky zobrazuje aj nasledujúci graf.

Obr. 49 Priemerná úspešnosť žiakov v oblastiach podľa druhu školy

Hranicu viac ako 25 %, ktorá je podmienkou úspešného zvládnutia PFIČ MS, nedosiahlo 381 žiakov (0,71 %).

Záver

Na výsledky riešenia testu externej časti maturitnej skúšky zo slovenského jazyka a literatúry sa môžeme pozerat' z hľadiska kvality výkonu žiakov, ako aj z hľadiska kvality meracieho nástroja – testu, pričom tieto dva aspekty sú navzájom prepojené.

Test **EČ MS zo SJL** riešilo 53 526 maturantov. Najmenší počet maturantov bol z Trnavského kraja (8,1 %), najviac žiakov maturovalo v Prešovskom kraji (17,0 %). Počty žiakov v ostatných krajoch boli vyrovnané. Podľa zriaďovateľa 85 % žiakov pochádzalo zo štátnych škôl, 8,5 % zo súkromných škôl a 6,6 % z cirkevných škôl. V rozdelení podľa druhu školy 33,2 % tvorili žiaci gymnázií a 66,8 % žiaci ostatných stredných škôl. Podiel chlapcov a dievčat bol približne vyvážený, s miernou prevahou dievčat.

Priemerná úspešnosť celého súboru (národný priemer) bola **61,8 %**.

Výkon žiakov podľa krajov bol vyrovnaný. Podľa zriaďovateľa dosiahli najlepšie výsledky žiaci cirkevných škôl. Z hľadiska druhu školy bol výkon žiakov gymnázií lepší než výkon žiakov ostatných stredných škôl. V porovnaní podľa pohlavia boli priemerné výkony dievčat a chlapcov navzájom porovnateľné a boli tiež porovnateľné s národným priemerom. Celkovo bol test EČ z rodového hľadiska náročnosti položiek dobre vyvážený.

Ak porovnáme výkon podľa polročnej klasifikácie žiakov zo SJL, úspešnosť v teste podľa predpokladu klesala s ich klasifikačným stupňom.

Je možné skonštatovať, že dosiahnuté priemerné výkony boli primerané širokospektrálnej populácii, ktorá tento test riešila.

Pokiaľ ide o vyhodnotenie úspešnosti žiakov v jednotlivých oblastiach testu, medziročne sa zhoršenie alebo zlepšenie žiakov v jednotlivých oblastiach vždy len konštatuje, keďže porovnávanie nie je relevantné vzhľadom na inú vzorku žiakov, meniaci sa počet položiek z jednotlivých oblastí či na ich meniacu sa náročnosť. Avšak napriek tomu na základe vyhodnotenia úspešnosti v jednotlivých oblastiach testu EČ MS zo SJL v rokoch 2009 – 2013 a analýze problematických úloh možno bližšie skonštatovať, čo v rámci učiva zo SJL spôsobuje žiakom najväčšie ťažkosti. V nasledujúcich riadkoch sa to pokúsime zhrnúť.

Morfológia

Z analýzy výsledkov žiakov v EČ MS za posledných 5 rokov vyplýva, že žiaci majú problémy najmä so *slovnými druhmi* (číslovky, častice, predložky, slovesá – slovesné tvary), ich *delením* podľa troch základných kritérií i s určovaním *gramatických kategórií*. Ak je úloha

prepojená s pravopisom alebo syntaxou, je o to náročnejšia, podobne, ako keď sa v zadaní otázky vyskytujú *odborné termíny*, ktoré aj tento rok spôsobili žiakom ťažkosti.

Zvuková stránka jazyka

V systéme slovenských hlások majú žiaci problémy so *slabikotvornou spoluhláskou*, a tiež s počtom slabík v cudzích slovách – nerozlišujú medzi slovenskou *dvojháskou* a *samohláskovou skupinou*. Žiaci si celkom neosvojili podstatu *pravidla o rytmickej krátení* a nevedia spoľahlivo odlíšiť *uplatnenie*, resp. *porušenie* tohto pravidla, čo však môže súvisieť aj s povrchným čítaním zadania úlohy.

Lexikológia

Už tradične vychádza menej problematicky – žiaci zvládajú úlohy z lexikológie s prehľadom, slabšie výsledky dosahujú napr. v problematike *združených pomenovaní*. V oblasti významovej roviny jazyka žiakom ťažkosti spôsobujú úlohy, ktoré opäť súvisia s pozorným čítaním – napr. *čiastkové synonymá* viazané či neviazané na daný kontext.

Syntax

Syntax sa podľa výsledkov testov EČ každoročne javí ako najproblematickejšia oblasť jazykovedy, opakovane sa prejavuje nižšia úspešnosť pri úlohách zameraných na určovanie *vetných členov*, (najmä *slovesno-menný prísudok*, *predmet*, *nezhodný prívlastok*), problematiku *jednoduchej vety* (a jej delenia podľa *členitosti*) a *súvetí* (určovanie *vedľajších viet* v podradovacom súvetí, *zložené súvetia*) – žiaci nevedia vyhovujúco rozpoznať *jednoduchú vetu* obsahujúcu jeden *prísudzovací sklad* či *počet viet* v súvetí a následne nemôžu zvládnuť ani ich bližšie určenie.

Pravopis

Aj najúspešnejší žiaci majú opakovane ťažkosti pri písaní *veľkých a malých písmen*, čo môže byť spôsobené či už vplyvom (najmä) anglofónnych textov, používaním rozličných fontov pri práci s počítačom, alebo, žiaľ, aj vplyvom masmédií. Žiaci robia tiež chyby v písaní *čiarok*, čo sa každoročne ukazuje ako problém nielen v EČ, ale aj v PFIČ, kde mnohí strácajú práve pre nezvládanie tohto javu body napriek povolenému používaniu pravopisnej príručky – Pravidiel slovenského pravopisu.

Štylistika

Najväčšie problémy majú žiaci každý rok s rozlíšením a určovaním *slohových postupov, funkčných jazykových štýlov* a ich *žánrov*. Žiaci si pletú najmä termíny *slohový postup* a *jazykový štýl* a zamieňajú ich navzájom.

Literárna história

Žiaci majú síce namemorovanú základnú *chronológiu* literárnych období a smerov, avšak ich znaky v konkrétnom texte nevedia spoľahlivo odhaliť. Najväčšie problémy však každoročne žiakom paradoxne spôsobujú predpísané *povinné diela* umeleckej literatúry. Maturanti sa spoliehajú na stručné výťahy z nich, referáty a internet, povinné diela zostávajú neprečítané. Literárno-teoretické vedomosti o nich sú rovnako na nevyhovujúcej úrovni – čo súvisí s vyššie spomenutým faktom neorientovania sa v texte diela daného literárneho smeru.

Literárna teória

Na základe analýzy výsledkov testov EČ je pre žiakov problematická *štruktúra literárnych diel* – majú problém s pochopením *horizontálneho členenia textu* (próza, poézia a ich vzájomné porovnanie). Tento jav súvisí aj s *textovou syntaxou*, s ktorou majú tiež žiaci ťažkosti. Pravidelne sa v testoch EČ objavujú niektoré *literárnovedné termíny* (napr. *anafora, alegória, metafora* či *kontrast*) – žiaci však svoje vedomosti o nich nevedia v dostatočnej miere aplikovať na daný text.

Čítanie s porozumením

Vo všeobecnosti možno konštatovať, že oblasť čítania s porozumením vychádza z analýz výsledkov testov EČ pozitívne. Menej zvládanými sa javia tie úlohy, pri ktorých ide o *pozorné čítanie*, resp. o *dlhší* či *nesúvislý*, prípadne *odborný text*. Pre žiakov je náročné, ak je potrebné k textu sa opakovane vrátiť, keďže *tempo čítania* je celkovo pomalšie. S čítaním s porozumením veľmi často súvisí aj *komplexné pochopenie úlohy*, keď žiaci nepozorne alebo povrchné čítajú zadanie úlohy a následne napr. hľadajú správne riešenie v *nesprávnom* odseku či riadku, vypisujú *slovo* namiesto *slovesa* či *vetný sklad* namiesto *vetného člena*. Práve šikovní a inak v škole úspešní žiaci mávajú problém s jednoduchými úlohami na čítanie s porozumením, za ktorými zbytočne hľadajú „chyták“ a následne u nich často dochádza k nadinterpretácii textu, alebo naopak, úlohu či jej zadanie podcenia, nedočítajú do konca, prípadne si ani neprezerú všetky možnosti odpovedí, ktoré sa často

odlišujú iba minimálne. Tento jav môže súvisieť aj so (zlo)zvykom či skúsenosťou spomínaných žiakov napísať všetky doterajšie písomné práce v rýchлом tempe a medzi prvými ich odovzdať.

Obťažnosť úloh s výberom odpovede a úloh s krátkou odpoveďou je relatívne porovnateľná. V úlohách s krátkou odpoveďou sú žiaci menej úspešní a tiež je pri nich vždy zvýšená neriešenosť, čo je logické vzhľadom na to, že pri uzavretých úlohách s výberom štyroch možností sa dá správna odpoveď aspoň tipovať a šanca na jej uhádnutie predstavuje 25 %.

PFIČ MS zo SJL písalo 53 380 stredoškolákov s priemernou úspešnosťou **66,4 %** (národný priemer). Pri hodnotení PFIČ sa každoročne konštatuje veľmi nízka úroveň pravopisu. Na tomto mieste treba brať do úvahy skutočnosť, že aj pri dôslednom dodržiavaní bodovania podľa kritérií hodnotenia je posudzovanie písomnej práce tohto typu veľmi náročné a ovplyvnené subjektívnymi faktormi. Pokiaľ ide o voľbu jednotlivých žánrov, zaradovanie náročnejších slohových útvarov (napr. diskusného príspevku) do PFIČ MS určite má svoje opodstatnenie aj vzhľadom na tohtoročné výsledky, z ktorých je zrejmé, že šikovní žiaci, ktorým tvorivé písanie a zvládnutie jednotlivých slohových útvarov nerobí problémy, majú práve pri písaní takejto práce možnosť vyniknúť, uplatniť svoj potenciál i mieru kreativity. Naopak, žiaci, ktorí s tvorivým písaním nie sú natoľko stotožnení, by si mali uvedomiť, že práve pri PFIČ nie je na prvom mieste *téma*, ale je to *žáner*, a teda by sa mali riadiť zásadou „píšem žáner, ktorý zvládnem“ a nie preferenciou typu „píšem tému, ktorá sa mi páči“. Pokiaľ sa totiž odchyľia od témy, táto skutočnosť sa prejaví v penalizácii obsahu a celkového dojmu, avšak v prípade, že nezvládnu predpísaný žáner, penalizácia nevyhnutne postihne prakticky všetky oblasti PFIČ (či už kompozíciu, štýl, jazyk atď.).

V úplnom závere našej správy upozorníme na fakt, že pre MS 2013 nadobudla platnosť legislatívna zmena, podľa ktorej žiak neúspešný v oboch písomných častiach MS (EČ a PFIČ) môže vykonať ÚFIČ v riadnom termíne, ale v opravnom termíne nasledujúceho školského roka bude musieť opakovať jednu alebo obe písomné časti MS (podľa výsledku ÚFIČ). V školskom roku 2012/2013 bolo v riadnom termíne neúspešných v oboch častiach (EČ a PFIČ) maturitnej skúšky zo slovenského jazyka a literatúry **81 žiakov**, čo predstavuje 0,15 % z celkového počtu 53 380 žiakov, ktorí písali obidve časti MS.

Použitá literatúra

1. Burjan, V.: *Tvorba a využívanie školských testov vo vzdelávacom procese*. Exam: Bratislava 1999.
2. Butaš, J., Butašová, A., Folny, V.: *Tvorba testov pre meranie úrovne A1, A2, B1 a B2 podľa Spoločného európskeho referenčného rámca pre jazyky*. ŠPÚ: Bratislava 2011.
3. *Špecifikačná tabuľka testu zo slovenského jazyka a literatúry*. Interný materiál. NÚCEM: Bratislava 2012.
4. *Cieľové požiadavky na vedomosti a zručnosti maturantov zo slovenského jazyka a literatúry*. ŠPÚ: Bratislava 2008.
5. *Cieľové požiadavky na vedomosti a zručnosti maturantov zo slovenského jazyka a literatúry*. ŠPÚ: Bratislava 2011.
6. Hendl, J.: *Přehled statistických metod zpracování dat*. Portál: Praha 2004.
7. Kolektív: *Standardy pro pedagogické a psychologické testování*. Testcentrum: Praha 2001.
8. *Záverečná správa zo štatistického spracovania testu PFIČ MS zo slovenského jazyka a literatúry*. NÚCEM: Bratislava 2013.
9. Lapitka, M.: *Tvorba a použitie didaktických testov*. ŠPÚ: Bratislava 1996.
10. Palacková, A., Péteryová, E.: *Správa o výsledkoch externej časti a písomnej formy internej časti maturitnej skúšky zo slovenského jazyka a literatúry*. NÚCEM: 2012.
11. Kostolanská, J.: *Záverečná správa zo štatistického spracovania testu EČ MS zo slovenského jazyka a literatúry*. NÚCEM 2013.
12. Ritomský, A., Zelmanová, O.: *Štatistické spracovanie a analýza dát rozsiahlych monitorovaní. Položková a multivariačná analýza s využitím systému SPSS*. ŠPÚ: Bratislava 2003.
13. Ritomský, A., Zelmanová, O.: *Štatistické spracovanie a analýza dát rozsiahlych monitorovaní s využitím systému SPSS*. ŠPÚ: Bratislava 2002.
14. Rosa, V.: *Metodika tvorby didaktických testov*. ŠPÚ: Bratislava 2007.
15. Sklenárová, I., Zelmanová, O.: *Metodika spracovania dát z maturity 2005 v systéme SPSS*. ŠPÚ: Bratislava 2002.
16. *SPSS Base 10.0 User's Guide*. By SPSS Inc.: Chicago 1999.
17. *SPSS Base 7.0 Syntax Reference Guide*. By SPSS Inc.: Chicago 1996.
18. Turek, I.: *Učiteľ a pedagogický výskum*. Metodické centrum: Bratislava 1998.
19. Wimmer, G.: *Štatistické metódy v pedagogickom výskume*. Gaudeamus: Hradec Králové 1993.